

سرشناسه: پوریزدی، رحمت، ۱۳۶۵ - | عنوان و نام پدیدآور: پیاده تا کربلا: آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (علیه السلام) / گردآوری رحمت پوریزدی؛ ویراستار علی آقامحمدی. مشخصات نشر: قم، قدس، ۱۳۹۹. | مشخصات ظاهری: ۶۴ ص. ۵/۱۴/۵*۲۱ س.م. شابک: ۹-۳۷۹۰۴۶-۶۰۰-۹۷۸ | وضعیت فهرست نویسی: فیپا | یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۴؛ همچنین به صورت زیرنویس. | موضوع: حسین بن علی (ع)؛ امام سوم، ۴-۶۱ ق- زیارت و زائران- آداب و رسوم | امام سوم، ۴-۶۱ ق- احادیث زیارت و زائران | زیارت و زائران- آداب و رسوم | زیارت و زائران- احادیث Ziyarat-namah: Hosayn ibn Ali, Imam III, 625—680 | Hosayn ibn Ali, Imam III, 625—680 -- Hadiths | pilgrims and pilgrimages | pilgrims and pilgrimages—Manners and customs | pilgrims and pilgrimages—Hadiths رده‌بندی کنگره: BP۲۶۲ | رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۷۶ | شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۷۹۰۲۰

انتشارات قدس

پیاده تا کربلا

آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (علیه السلام)

گردآوری: رحمت پوریزدی

ویراستار: علی آقامحمدی

طراح جلد و صفحه‌آرا: نجف نجفی

قطع: رقعی / ۶۴ صفحه

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۹۹

چاپ: کمال الملک / تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات قدس

قم، خیابان شهدا، کوچه ممتاز / تلفکس: ۳۷۷۴۴۰۵۳ - ۰۲۵

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص می‌باشد.

شابک: ۹-۳۷۹۰۴۶-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

پیدائش و تکریم

آداب و فضائل زیارت سید الشہداء علیہ السلام

| گردآوری: رحمت پوریزدی |

تقدیم به:

عاشقان با بصیرت، هشیار و هوشیار حسین بن علی علیه السلام

وَبَدَلْ مُهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَالْجَهَالَةِ وَالْعَمَى وَالشُّكَّ وَالْإِزْتِيَابِ إِلَى
بَابِ الْهُدَى مِنَ الرَّدَى؛

«و خون دلش را بخشید تا بندگان تو از گمراهی و نادانی و تاریکی و شک و شبهه
نجات داده و به طرف هدایت و رهایی از هلاکت بکشاند»^۱.

۱. زیارت اربعین، کامل الزیارات، ص ۲۲۸.

فهرست مطالب

بصیرت، هشیار و هوشیاری | ۹

فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام | ۱۷

سخنانی از امام حسین علیه السلام | ۳۹

احکام زیارت | ۵۳

کتابنامه | ۶۳

دیباچه

این سطرها و این صفحات، فقط عرض ارادت بی‌پیرایه‌ای است خدمت ارباب دل‌های عاشق و پرکردن جام اشتیاق جان‌هاست از صهبای معرفت تا دست‌ها به آستان محبت گره بخورند و قدم‌ها به زلالی زیارت برسند. سهم نگارنده از این همه فیض، گشودن سفره‌ای است پیش‌روی شما خوبان با چیدن چند حدیث در فضیلت تشریف به بارگاه سیدالشهدا (علیه‌السلام)، همراه کردنش با چند سخن گهربار از آن امام رحمت و یادکردی از برخی احکام زیارت. امید داریم که این جرعه‌های مصفا خنکایی باشد بر عطشناکی دل‌هایتان. در پایان از همه دوستان که صمیمانه مرا یاری نمودند قدردانی می‌کنم. و از خوانندگان محترم خواستارم که نقص‌ها را بر بنده ببخشایند و از نقدها و پیشنهادها ما را محروم ننمایند.

ryazdi1395@gmail.com

دی/۱۳۹۸

شناسنامه امام حسین علیه السلام

نام: حسین علیه السلام

نام پدر: امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

نام مادر: حضرت فاطمه زهرا علیه السلام

ولادت: ۴ هجری قمری، سوم شعبان

محل ولادت: مدینه منوره

کنیه: ابو عبدالله

لقب: السبط الثانی، السید، الشہید، الامام الثالث، الطیب، الوفی، السعید

شهادت: ۶۱ هجری قمری، دهم محرم الحرام، درس ۵۷ سالگی

هفت سال با پیامبر صلی الله علیه و آله، ۳۷ سال با امیرمؤمنان علیه السلام

و ۴۷ سال با برادرش امام مجتبی علیه السلام زیست.^۱

محل شهادت: کربلا

۱. /علام الوری، ص ۴۱۱.

**بصیرت،
هشیار و هوشیاری**

بصیرت، هشیار و هوشیاری^۱

زیارت آگاهانه آن است که زائر بداند که هدف از زیارت «رسیدن» به حرم نیست، وارد شدن به «حریم» است؛ «بیدار ماندن» در حرم نیست، «بیدار شدن» در حریم است. اگرچه رسیدن زیباست و بیدار ماندن در آن زیباتر.^۲

شناخت و معرفت، اساس همه سعادت‌ها و سربلندی‌هاست. معرفت، چراغی است که راه را به ما می‌نمایاند و ما را تا رسیدن به هدف، راهنمایی می‌کند. از همین روست که زیارت عاشورا بیشتر به تعمق معرفت و شناخت می‌پردازد، نه بیان فاجعه و ذکر مصیبت. بنده‌های که حسین را بشناسد و به گوهر او دست یابد دیگر چه کم دارد تا از خدا طلب کند؟! هیچ! فقط باید دعا کند که از این نعمتی که نصیبش شده محروم نگردد. برای همین است که می‌گویی: فَاسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَنِي بِمَعْرِفَتِكَمْ ... أَنْ يُجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: «و از خدا می‌خواهم که ... مرا در دنیا و آخرت با شما قرار دهد».

و از ترس آنکه مبدا در راه عشق حسین (علیه السلام) ثابت قدم نباشی و خدای ناکرده دچار سستی و انحراف شوی، ادامه می‌دهی که: وَأَنْ يُثَبِّتَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ... «و گام صدق مرا نزد شما در دنیا و آخرت ثابت گرداند».^۳

۱. هشیار: بیدار. هوشیار: زرنگ.

۲. فلسفه و آداب زیارت اربعین، بهمانی، ص ۱۲۴.

۳. زیارت عاشورا درنگاهی دیگر، ص ۶۶.

مردم از نظر بینش به دو دسته تقسیم می‌شوند:
دسته اول، دیده عقل آنها نزدیک بین است، آینده خود و جهان را نمی‌بینند و ادراکات آنها در محسوسات خلاصه می‌شود؛
دسته دوم، جامع‌نگر و واقع‌نگرند؛ هم نزدیک را خوب می‌بینند و هم دور را. ادراکات آنها، در محسوسات خلاصه نمی‌شود؛ هم خانه دنیا را می‌بینند و هم خانه آخرت را.

دیده بصیرت، در واقع، همان شعور فطری مرموز و ادراک باطنی موجود در باطن انسان است که قدرت تشخیص نیک و بد، خیر و شر و حق و باطل را دارد و او را به آینده‌نگری و پیروی از حق و دوری گزیدن از باطل، دعوت می‌نماید.^۱
آنچه مایه کمال زیارت می‌شود، معرفت و شناخت مقام و موقعیت مَزور (زیارت شونده) است نه اعمالی بی‌روح و همراه با غفلت همانند گردش کورکورانه در اطراف ضریح، تماشای آثار هنری، شمارش ستون‌ها، چراغ‌ها... این کارها، به سیاحت شباهت دارد تا زیارت. ثواب‌های اخروی و آثار دنیوی که در روایات آمده، بر زیارت واقعی مترتب است. یعنی جایی که ارتباط قلب با مزور برقرار شود و منشأ تحول در زائر گردد، نه بر سیاحت و زیارت جسمی و صوری.^۲
[انسان] همانند برنامه‌های تلویزیونی است که شما با خرید آن همراه با آنتن‌های لازم و کیفیت تنظیم آنها... زمینه را برای دریافت برنامه‌هایی که از شبکه‌ها پخش می‌شود مهیا می‌کنید. برای قلب و روان انسان دو شبکه مهم در حال رقابت هستند، یکی از ناحیه پروردگار متعال و دیگری از سوی شیطان که به شدت برای او برنامه‌های مهم پخش می‌کنند و هر کدام کانال خاصی دارد انسان‌ها آنتن قلبشان را با هر یک تنظیم کنند برنامه‌های همان شبکه را دریافت می‌کند. پس اگر به راهنمایی‌های عقل و خرد و پیشوایان معصوم (علیهم‌السلام) گوش کنیم میل و علاقه‌های ما که آنتن‌های ارتباطی هستند به شبکه الهی

۱. دانشنامه قرآن و حدیث، ری شهری، ج ۱۳، ص ۳۷۷، ۳۷۸.

۲. ادب فینای مقربان، جوادی آملی، ج ۱، ص ۴۳.

❖ بصیرت، هشیار و هوشیاری

وصل می‌شوند و اگر به هوای نفس علاقه نشان دهیم قلب و روان ما به شبکه شیطان وصل می‌شود. بنابراین هماهنگ شدن با دستورات دینی، **آتن قلب را به شبکه الهی وصل نموده** و او را به تدریج به نورانیت ایمان و معرفت و درک می‌آراید و اگر بر خلاف خواسته‌های دینی زندگی را اداره کنیم، قطعاً وارد شبکه شیطانی شده و از درک و معرفت چیزی نصیب ما نخواهد شد.^۱

آیت‌الله مکارم شیرازی در کتاب *تفسیر نمونه* چنین می‌نگارند: بعضی از مردم از این سوره [انعام]، تنها به خواندن الفاظ آن قناعت می‌کنند، و جلسات عربی و طولیلی برای ختم انعام و حل مشکلات شخصی و خصوصی خود با تشریفات ویژه‌ای تشکیل می‌دهند که به نام جلسات ختم انعام نامیده می‌شود، مسلماً اگر در این جلسات به محتوای سوره دقت شود، **نه تنها مشکلات شخصی، مشکلات عمومی مسلمانان نیز حل خواهد شد**، اما افسوس که بسیاری از مردم به قرآن به عنوان یک سلسله اواراد که دارای خواص مرموز و ناشناخته است می‌نگرند و جز به خواندن الفاظ آن نمی‌اندیشند، در حالی که قرآن سراسر درس است و مکتب، برنامه است و بیداری، رسالت است و آگاهی.^۲

انسان موقع زیارت باید تمام توجه‌اش به جلب رضایت امام معصوم (علیه السلام) باشد و **نه رضایت دل خود**، بنابراین هرگونه اذیت و آزار برادران و خواهران دینی موقع زیارت موجب نارضایتی امام است و چنین زیارتی سود چندانی ندارد.^۳ از این رو شایسته است زائر قبور ائمه (علیهم السلام) با چشمی باز و دلی پر نور به زیارت آنها بروند.

در جایی دیگر آیت‌الله مکارم چنین می‌نویسد: «هدف زیارت تربیت است، تمام این برنامه‌ها، آمدن ۱۲۴ هزار پیامبر، قرآن و نهج البلاغه و صحیفه

۱. شرحی نوین بر زیارت عاشورا، ص ۱۰۵.

۲. تفسیر نمونه، ج ۵، ص ۱۴۴. فضیلت سوره انعام.

۳. آیت‌الله محمد هادی تالهی همدانی، پرسمان ویژه‌نامه تابستانی، ص ۸۳، به نقل از *آداب و احکام زیارت*، ص ۵۱.

سجاده و زیارت برای تربیت انسان است، اگر این برنامه‌ها انسان را تربیت نکند خالی از محتوا می‌شود، مصداق رَبِّ تَالِي الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ کسانی که قرآن را می‌خوانند و آیه آیه قرآن آنها را لعن می‌کند، به حج خانه خدا رفته است از زیارت خانه خدا برگشته است؛ اما تمام تعریفی که از حج می‌کند این است که در آنجا میوه‌های گوناگون چه رقم بود، وسائل سوغات چگونه بود، وسائلی که بار حجاج را سنگین‌تر می‌کند، مصنوعات بلاد کفر، همه سنخش همین است پس تو به زیارت خانه نرفتی به زیارت آن میوه‌ها و وسائل صنعتی و ابزارها رفته‌ای؟! چرا تعریف نمی‌کنی در اولین لحظه‌ای که چشمت به خانه خدا افتاد چه حالی به تو دست داد؟ در اولین طواف کعبه چه حالی داشتی؟ در آن بیابان عرفات در زیر آن خیمه‌ها وقتی دعای عرفه امام حسین (ع) را می‌خواندی چه حالی داشتی؟ شب مشعر چه حالی داشتی؟^۲

علی بن موسی الرضا (ع) مثل یک دریاست، دریای آب شیرین و زلال، آب حیات، افرادی که به سراغ این دریا می‌روند هر کدام پیمانه‌ای دارند و به اندازه پیمانه خود می‌توانند برداشت کنند، بعضی همراه با یک استکان می‌روند و آب برمی‌دارند. دریا بخیل نیست، پیمانه وجودی ما کوچک است، کسی هم می‌رود و یک کف آب برمی‌دارد، بعضی استخر وجود خود را به این دریا متصل می‌کنند، نگویند با وجود علی بن موسی الرضا (ع) پس چرا ما این چنین هستیم؟ او کامل است من که می‌روم باید استعداد داشته باشم قرآن می‌گوید: **أُنْزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءٌ فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا**^۳ آب باران که نازل می‌شود محدودیتی در آن نیست؛ اما این زمینه‌ها هستند که هر کدام به اندازه گنجایش خود از آب باران استفاده می‌کنند، هر دره و هر وادی به اندازه گنجایش خود، آب باران که تمام شد از شکاف یک کوه به اندازه یک جوی باریک مثل یک لوله سماور

۱. از رسول خدا (ص)، جامع‌الآخبار، شعیری، ص ۴۸.

۲. پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص ۲۱.

۳. رعد، ۱۷.

❖ بصیرت، هشیار و هوشیاری

آب جاری می‌شود، اما گاهی هم یک شط [رود] بزرگ مانند شط فرات و دجله پس از آب باران جاری می‌شود، این زمینه‌ها و وادی‌ها هستند که استعدادشان مختلف است و إلا آب باران محدودیتی ندارد.^۱

ای سالک زائر! گرچه باید در زیارت عاشورای حضرت سیدالشهداء، الفاظ و کلمات این زیارت را بر زبان خود جاری سازی، اما بدان که هرگز نباید در الفاظ و مفاهیم و کلمات بمانی و متوقف گردی. تو باید از طریق کلمات و مفاهیم با حضرت حسین (علیه السلام) انس و ارتباط و دلدادگی پیدا کنی و خود را حاضر در محضرش ببینی و با توجه به آن انسان کامل و مظهر اتم اسماء و صفات الهی که باب نجات امت و رحمت واسعه الهیه است، در حقایق عرشی سیر نمایی و به مقامات معنوی راه پیدا کنی و حقیقتاً زائر باشی. از حضرت صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: إِذَا أُحْبِبْتَ رَجُلًا فَأَحْبِبْهُ بِذَلِكَ فَإِنَّهُ أَثْبَتُ لِمَوَدَّةٍ بَيْنَكُمَا؛ «هرگاه کسی را دوست داشتی، او را از دوستی خود آگاه کن؛ زیرا که آن دوستی میان شما را پایدارتر کند».^۲

این خبر دادن از عشق و محبت درونی یا با لفظ است و یا با کتابت و یا با اشاره و یا با عمل که عمل نیز خودش مراتبی دارد: گاهی در قالب هدیه دادن است و گاهی از طریق مشکل گشایی بوده و گاهی با تقدیم جان و ایثار و نثار هستی خویش می‌باشد.^۳

راهکارهایی برای زیارت با معرفت

ما چهار برنامه داریم:

۱. قرآن ۲. نهج البلاغه و روایات معصومین (علیهم السلام) ۳. ادعیه، دعاهایی مانند صحیفه سجادیه ۴. زیارات، زیارت عاشورا، امین الله، جامعه کبیره. این چهار برنامه به سوی یک هدف حرکت می‌کند، اما از چهار بُعد.^۴

۱. پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص ۳۵.

۲. الکافی، ج ۲، ص ۶۴۴.

۳. کیمیای وصل، ج ۱، ص ۳۸.

۴. پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص ۲۲.

توجه و عمل به سیره و رفتار معصومین (ع)، آشنایی به چگونگی رفتار و گفتار آنها با دیگران، خانواده، دوستان، دشمنان.

توجه به سخنان گوهر بار معصومین (ع) و مرور کردن احادیث نورانی آنان، مانند کتاب خصال شیخ صدوق، حکمت‌های امیر مؤمنان در نهج البلاغه، غررالحکم و دررالکلم، تحف العقول.

توجه و عمل به ویژگی‌های اخلاقی معصومین (ع)، مطالعه کتاب‌های اخلاقی مانند، اخلاق شبر، معراج السعاده، جهاد با نفس (ترجمه بخشی از جلد ۱۱ وسائل الشیعه)

توجه و دقت به محتوای زیارت‌ها^۱

با توجه به تلازمی که بین معرفت و محبت هست، ادعیه و زیارت‌های که درباره ائمه اطهار وارد شده و به ویژه زیارت نامه امام حسین (ع)، علاوه بر آنکه موجب استحکام اعتقادات مذهبی و معرفت ما درباره اهل بیت (ع) می‌شوند، بُعد دیگر روان ما، یعنی محبت ما به اهل بیت (ع) را نیز تقویت می‌کنند. اصلی‌ترین بُعد شناخت و معرفت احساس و عواطف‌اند و تقویت این دو بُعد موجب تقویت انسانیت می‌شود. گرمی داشتن یاد اهل بیت (ع) و از جمله یاد امام حسین (ع) و سلام بر او، که در جای جای معارف اهل بیت (ع) بدان سفارش شده، تدبیری است برگرفته از حکمت الهی، برای تقویت بُعد معرفتی و نیز بُعد عاطفی وجود ما، و در نتیجه، رشد جنبه انسانیت ما.^۲

۱. آداب و احکام زیارت، ص ۵۱.

۲. سجاده‌های سلوک، ج ۲، ص ۲۲۴.

فضیلت زیارت
سیدالشہداء علیہ السلام

فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام

احادیث فراوان و کتاب‌های بسیاری در فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام نقل و نگاشته شده است. در این نوشتار کوچک به چهل حدیث از احادیث فضیلت زیارت آن امام همام اشاره می‌کنیم.

«زیارت» در لغت از ریشه «زور» به معنای «توجه کردن و برگشتن» است.^۱ از این رو در جایی که شخص با تمام وجود به همه چیز پشت کرده و میل و توجه را به یک نقطه معطوف می‌سازد، به او «زائر» و به آن مقصود «مزور»^۲ و این کیفیت توجه و برگشت از همه چیز را «زیارت» می‌گویند. زُرْتُ فلاناً: او را سینه به سینه ملاقات کردم، یا رجل زائرٌ قوم زور: مردی و قومی زیارت کننده.^۳

در اصطلاح دینی، تمایلی است همراه با حرکت حسی (دور یا نزدیک) و البته با شرط نیت و قصد قلبی (حرکت باطنی) و نیز انس روحی و پاسداشت و گرنش زیارت شونده.^۴

۱. معجم مقاییس اللغة، ج ۳، ص ۳۶.

۲. آن کسی که زائر به زیارت او می‌رود.

۳. مفردات، ج ۲، ص ۱۶۰.

۴. مجمع البحرین، ماده «زور».

چهار هزار فرشته

امام صادق (ع) می‌فرماید: وَكَلَّ اللَّهُ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ (ع) أَرْبَعَةَ آلَافٍ مَلَكٍ شُعْتُ غُبْرَ يَبْكُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ شِعْوَ حَتَّى يُبْلَغُوهُ مَأْمَنَهُ وَإِنْ مَرَضَ عَادُوهُ غُدُوَّةً وَعَشِيَّةً وَإِنْ مَاتَ شَهِدُوا جَنَازَتَهُ وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ: «خداوند چهار هزار فرشته پریشان و غبار آلود، بر قبر حسین (ع) گماشته است که تا روز قیامت، بر او می‌گریند و هر کس را که با شناخت حق او به زیارتش بیاید، بدرقه‌اش می‌کنند تا به جایگاه امنش برسانند، و اگر بیمار شود صبح و شب، عیادتش می‌کنند و اگر بمیرد بر جنازه‌اش حاضر می‌شوند و تا روز قیامت، برایش آموزش می‌طلبند»^۱.

آیا دوست نداری؟

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ قَالَ: يَا مُعَاوِيَةُ لَا تَدْعُ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (ع) لَخَوْفٍ فَإِنْ مَنْ تَرَكُهُ رَأَى مِنَ الْحُسْرَةِ مَا يَتَمَنَّى أَنْ يَقْرَهُ كَانَ عِنْدَهُ أَمَّا تُحِبُّ أَنْ يَرَى اللَّهُ شَخْصَكَ وَسَوَادَكَ فَيَمْنُ يَدْعُو لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) وَ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْأَئِمَّةَ (ع)؟ أَمَّا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ بِالْمَغْفِرَةِ لِمَا مَضَى وَيُغْفَرُ لَهُ ذُنُوبٌ سَبْعِينَ سَنَةً؟ أَمَّا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يُخْرَجُ مِنَ الدُّنْيَا وَلَيْسَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ يَتَّبِعُ بِهِ؟ أَمَّا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ غَدًا مِمَّنْ يُصَافِحُهُ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ)؟ «از امام صادق (ع) خطاب به معاویه بن وهب: ای معاویه! زیارت قبر حسین (ع) را از سر ترس و امگذار که هر کس آن را واگذارد، چنان حسرت زده می‌شود که آرزو می‌کند قبر او [حسین] نزدش باشد.^۲ آیا دوست نداری که خدا ببیند از ما مسافران و گام به راه نهادگانی هستی که پیامبر خدا، علی، فاطمه، و امامان برایشان دعا می‌کنند؟ آیا دوست نداری از کسانی باشی

۱. الکافی، ج ۴، ص ۵۸۱؛ کامل الزیارات، ص ۱۸۹؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۸۷؛ المزار الکبیر (ابن مشهدی)، ص ۳۲۷؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۰۹.

۲. بیان علامه مجلسی (ع): «كان ملازمًا لزيارته في مدة حياته؛ آرزو می‌کند که کاش مجاور قبر امام بود تا می‌توانست مکرر ایشان را زیارت کند» (ملاذ الاخیر، ج ۹، ص ۱۱۸).

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (علیه السلام)

که با آموزش گذشته و گناهان هفتاد سال، باز می‌گردند؟ آیا دوست نداری فردا از کسانی باشی که [در روز قیامت] بیرون می‌آیند، بی آنکه گناهی قابل پیگیری داشته باشند؟ آیا دوست نداری که فردا از کسانی باشی که با پیامبر خدا ﷺ مصافحه می‌کنند؟^۱

نکته

در دعا‌های اهل بیت (علیهم السلام) چنین آمده است: يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ؛ «ای خدایی که در برابر عمل اندک پاداش بسیار عنایت می‌کنی».^۲

پاداشی که خدای مهربان در برابر طاعت بشر تَفَضُّل می‌کند به لحاظ جُود و کرم خویش است نه به لحاظ حجم فیزیکی بندگان. گاه کاری از نظر حجم فیزیکی چندان زیاد نیست ولی ارزش بالایی دارد. مانند نماز که در واجبات مهم‌ترین واجب محسوب می‌شود مگر چند قیام و قعود و چند ذکر و دعا دارد؟ یا گناه ابلیس مگر تنها یک سجده نکردن بیشتر بود؟

از این رو تنها حجم فیزیکی عمل مورد نظر نیست. ملاک ارزش، روح و حقیقتی است که در آن عمل وجود دارد و اثری که بر آن مترتب می‌گردد. این پاداش‌های فراوان که در روایات آمده است، باید با توجه به وسعت لطف و رحمت و عطیه الهی و عنایتی که خدای تعالی به حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) دارد و قدردانی‌اش از فداکاری آن حضرت سنجیده و لحاظ شود.

از این گذشته برخی از پاداش‌ها و ارزش‌ها در جایی است که زائر آداب زیارت را رعایت نماید^۳ و معرفت و بصیرت کامل به امام و پشیوای خود داشته باشد. و دستورات آن امام همام را در گفتار و رفتار زندگی خود جاری کند.

۱. کامل الزیارات، ص ۱۲۶؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۷؛ المنار الکبیر (ابن مشهدی)، ص ۳۳۶؛

وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۳.

۲. مصباح المتعجد، ج ۱، ص ۳۵۳؛ جماع الاسبوع، ص ۳۷۸.

۳. به سوی بهشت، صدری، ص ۳۲.

پیام آور خدا

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) يَا حُسَيْنُ مَنْ خَرَجَ مِنْ مَنَزِلِهِ يُرِيدُ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (علیه السلام) إِنْ كَانَ مَا شِئَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَسَنَةً وَحَسَى عَنْهُ سَيِّئَةٌ حَتَّى إِذَا صَارَ فِي الْخَائِرِ كَتَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْمُفْلِحِينَ [الْمُفْلِحِينَ الْمُتَجَحِّينَ] حَتَّى إِذَا قَضَى مَنَاسِكَه كَتَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْفَائِزِينَ حَتَّى إِذَا أَرَادَ الْإِنْصِرَافَ أَتَاهُ مَلَكٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يُقَرِّؤُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ لَكَ اسْتَغْفِرِ الْعَمَلَ فَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى؛ «به نقل از حسین فرزند علی بن ثویر بن ابی فاخته: امام صادق (علیه السلام) به من فرمود: «ای حسین! هر کس از خانه اش به قصد زیارت حسین بن علی ابی طالب (علیه السلام) بیرون آید، اگر پیاده باشد، خداوند، برای هر گامش حَسَنَه ای را می نویسد و زشتکاری اش را از او می زداید و چون زیارتش را به پایان برسد، خداوند، او را از رهایی یافتگان می نویسد، و چون بخواهد باز گردد، فرشته ای نزد او می آید و به او می گوید: «من، پیام آور خدایم. خداوند، به تو سلام می رساند و می فرماید: عمل، از سر گیر که گذشته ات آمرزیده شده».»^۱

برترین اعمال

أَبِي خَدِجَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) مَا يُبْلَغُ مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام)؟ قَالَ أَفْضَلُ مَا يَكُونُ مِنَ الْأَعْمَالِ؛ «به نقل از ابو خدیجه: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: چه چیزی [در ثواب] به زیارت قبر حسین (علیه السلام) می رسد؟ فرمود: «آن، برترین اعمال است».»^۲

جامانده از حج

كَتَبْتُ إِلَى الْعَبْدِ الصَّالِحِ (علیه السلام) إِنْ رَأَى سَيِّدُنَا أَنْ يُخْبِرَنِي بِأَفْضَلِ مَا جَاءَ بِهِ فِي زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) وَهَلْ تَعْدِلُ ثَوَابَ الْحَجِّ لِمَنْ فَاتَهُ؟ فَكَتَبَ (علیه السلام) تَعْدِلُ الْحَجُّ لِمَنْ فَاتَهُ الْحَجُّ؛ «به

۱. کامل الزیارات، ص ۱۳۲؛ المزار (شیخ مفید)، ص ۳۰؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۳؛ وسائل الشیعه،

ج ۱۴، ص ۴۴۹، باب ۴۱.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۴۱؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۰۰.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (علیه السلام)

نقل از ابراهیم بن عقیبه: به بنده صالح امام جواد یا امام هادی (علیه السلام) نوشتیم: اگر سرور ما صلاح می‌داند، مرا از برترین چیزی که درباره زیارت حسین (علیه السلام) روایت شده، خبر دهد، و آیا زیارت کسی که به حج نرسیده، برابر با حج، پاداش دارد؟ امام (علیه السلام) نوشت: [زیارت حسین (علیه السلام)] برای کسی که حج را از دست داده، برابر با حج است.^۱

هر قدم

ششمین رهبر شیعیان حضرت صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: مَنْ أَقْبَرَ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) مَا شِئَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ: «هر کس پیاده به نزد قبر حسین (علیه السلام) بیاید، خداوند، برای هر قدمش هزار حسنه می‌نویسد و هزار زشتکاری را از او می‌زداید و او را هزار درجه، بالا می‌برد».^۲

حق خدا و رسول

امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند: لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ حَجَّ دَهْرَهُ ثُمَّ لَمْ يَزِرْ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ (علیه السلام) لَكَانَ تَارِكًا حَقًّا مِنْ حُقُوقِ اللَّهِ وَحُقُوقِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) لِأَنَّ حَقَّ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) فَرِيضَةٌ مِنْ اللَّهِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ «اگر یکی از شما، در تمام روزگارش حج بگذارد، اما حسین بن علی (علیه السلام) را زیارت نکند، حقی از حقوق خدا و پیامبر خدا (ﷺ) را وا گذاشته است؛ زیرا حق حسین (علیه السلام)، فریضه‌ای است از سوی خدای متعال و بر هر مسلمانی، واجب است».^۳

دستور به زیارت

معدن علم و دانش حضرت باقر (علیه السلام) می‌فرمایند: مُرُوا شِيعَتَنَا بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) فَإِنَّ إِثْبَانَهُ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَيُمَدُّ فِي الْعُمُرِ وَيُدْفَعُ مَدَافِعُ السَّوِّءِ وَإِثْبَانُهُ مُقْتَرَضٌ

۱. کامل الزیارات، ص ۱۵۷؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۶۷.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۳۳؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۴۰.

۳. کامل الزیارات، ص ۱۳۲؛ المزار (شیخ مفید)، ص ۲۷؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۲۸.

عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ يَقْرَأُ لِلْحُسَيْنِ بِالإِمَامَةِ مِنْ اللَّهِ؛ «امر کنید شیعیان ما را به زیارت قبر حضرت حسین بن علی (ع) چه آنکه زیارت آن حضرت رزق و روزی را زیاد و عمر را طولانی کرده و اموری که بدی و شر را جلب می‌کند دفع می‌نماید. و زیارت آن حضرت بر هر مؤمنی که اقرار به امامت حضرتش از طرف حق تعالی دارد واجب و لازم است».^۱

زیارت واجب

عَنْ أُمِّ سَعِيدٍ الْأَحْمَسِيَّةِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَتْ قَالَ لِي يَا أُمَّ سَعِيدٍ تَزُورِينَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ؟ قَالَتْ قُلْتُ نَعَمْ. فَقَالَ لِي زُورِيهِ فَإِنَّ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ وَاجِبَةٌ عَلَى الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ؛ «به نقل از ام سَعِيدِ أَحْمَسِي: امام صادق (ع) به من فرمود: ای ام سَعِيد! آیا قبر حسین (ع) را زیارت می‌کنی؟ گفتم: آری. امام (ع) به من فرمود: او را زیارت کن، که زیارت قبر حسین (ع) بر مردان و زنان، واجب است».^۲

ایمان ناقص

امام باقر (ع) می‌فرماید: مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ مِنْ شِيعَتِنَا كَانَ مُتَّقِصَ الْإِيمَانِ مُتَّقِصَ الدِّينِ؛ «هر کس از پیروان ما که نزد قبر حسین (ع) نیاید، ایمان و دینش ناقص است».^۳

ادعای شیعه ما!

امام صادق (ع) می‌فرماید: مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ (ع) وَهُوَ يُزْعَمُ أَنَّهُ لَنَا شِيعَةٌ حَتَّى يَمُوتَ فَلَيْسَ هُوَ لَنَا بِشِيعَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَهُوَ مِنْ ضِيفَانِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ «هر

۱. کامل الزیارات، ص ۱۵۱؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۳.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۲۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۷. برای توضیح روایات وجوب رجوع شود به کتاب: زیارة الامام الحسين (ع) بحث استدلالی فی روایات الوجوب، الشیخ رافد التمیمی، مرکز الدراسات التخصصیه فی النهضة الحسینیة، ۱۴۳۵ هجری.

۳. کامل الزیارات، ص ۱۹۳؛ المنار (شیخ مفید)، ص ۵۶؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۲.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (علیه السلام)

کس ادعا کند شیعه ماست، اما به زیارت قبر حسین (علیه السلام) نیاید تا بمیرد، شیعه ما نیست، و اگر جزو بهشتیان شود، از میهمانان اهل بهشت است»^۱.

خیر فراوان

پیشوای راستگویان حضرت صادق (علیه السلام) می فرمایند: مَنْ لَمْ يَزُرْ قَبْرَ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) فَقَدْ حَرَّمَ خَيْرًا كَثِيرًا وَنُقِصَ مِنْ عُمْرِهِ سَنَةٌ «هر کس قبر حسین (علیه السلام) را زیارت نکند، از خیر فراوانی محروم مانده است و یک سال از عمرش کم می شود»^۲.

چقدر جفا؟

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) يَا سَدِيرُ تَزُورُ قَبْرَ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) فِي كُلِّ يَوْمٍ؟ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَا قَالَ فَمَا أَجْفَاكُمْ قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ مَجْمَعَةٍ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ؟ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ سَنَةٍ؟ قُلْتُ قَدْ يَكُونُ ذَلِكَ قَالَ يَا سَدِيرُ مَا أَجْفَاكُمْ لِلْحُسَيْنِ (علیه السلام) أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَلْفِي أَلْفِ مَلَكٍ شَعْتُ غُبْرَ يَبْكُونَ وَيَزُورُونَ لَا يَفْتُرُونَ؛ «به نقل از سَدِير: امام صادق (علیه السلام) فرمود: ای سَدِير! قبر حسین (علیه السلام) را هر روز زیارت می کنی؟ گفتم فدایت شوم! نه. فرمود: چه قدر جفا کارید! [سپس] فرمود: هر هفته، او را زیارت می کنید؟ گفتم: نه. فرمود: هر ماه، او را زیارت می کنید؟ گفتم: نه. فرمود: هر سال او را زیارت می کنید؟ گفتم گاهی چنین می شود. فرمود: ای سَدِير! چقدر به حسین (علیه السلام) جفا می کنید! آیا نمی دانی که خداوند دو هزار فرشته پریشان غبار آلود دارد که [کنار قبر حسین (علیه السلام)] بدون خستگی، بر او می گریند و زیارتش می کنند»^۳.

۱. کامل الزیارات، ص ۱۹۳؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۲.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۵۱؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۱.

۳. الکافی، ج ۴، ص ۵۸۹؛ کامل الزیارات، ص ۲۹۱؛ کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۵۹۹؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۹۴.

جبران هزینہ

عَنِ الْحَلْبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ قَالَ: قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا تَقُولُ فِيمَنْ تَرَكَ زِيَارَتَهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ؟ قَالَ أَقُولُ إِنَّهُ قَدْ عَقَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَعَقَّنَا وَاسْتَحَقَّ بِأَمْرِ هُوَ لَهُ وَمَنْ زَارَهُ كَانَ اللَّهُ لَهُ مِنْ وَرَاءِ حَوَائِجِهِ - وَكُنِيَ مَا أَهَمُّهُ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاهُ وَإِنَّهُ لَيَجْلِبُ الرِّزْقُ عَلَى الْعَبْدِ وَيُخْلِفُ عَلَيْهِ مَا أَنْتَفَقَ - وَيَعْفُو لَهُ ذُنُوبَ خَمْسِينَ سَنَةً وَيَرْجِعُ إِلَى أَهْلِهِ وَمَا عَلَيْهِ وَزُرٍّ وَلَا خَطِيئَةٍ إِلَّا وَقَدْ مُجِئَتْ مِنْ صَحِيفَتِهِ؛ «به نقل از حلبی: به امام صادق (علیه السلام) گفتیم: فدایت شوم! درباره کسی که می تواند حسین (علیه السلام) را زیارت کند، اما آن را و او می گذارد، چه می گویی؟ امام (علیه السلام) فرمود: پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) را و ما را نافرمانی کرده و کاری را که به سود اوست، سبک شمرده است. هر کس حسین (علیه السلام) را زیارت کند، خداوند در پی حاجت های اوست و آنچه از کارهای دنیا که او اندیشناک کرده، برایش کفایت می شود [و حل می گردد]. این زیارت، روزی را به سوی بنده می کشد و آنچه را هزینہ کرده، جبران می کند و گناهان پنجاه ساله اش آمرزیده می شود و در حالی به سوی خانواده اش باز می گردد که هیچ گناه و خطایی نیست جز آنکه از نامه عملش محو می شود»^۱.

فروود فرشتگان

امام صادق (علیه السلام): ... فَإِنْ هَلَكَ فِي سَفَرِهِ نَزَلَتِ الْمَلَائِكَةُ فَعَسَلَتْهُ وَفُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَدُخِلَ عَلَيْهِ رَوْحُهَا حَتَّى يُنْسَرَّ وَإِنْ سَلِمَ فُتِحَ لَهُ الْبَابُ الَّذِي يُنْزَلُ مِنْهُ الرِّزْقُ وَيُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ دِيْنِهِمْ عَشْرَةُ آلَافٍ دِيْنِهِمْ وَذُخِرَ ذَلِكَ لَهُ فَإِذَا حُشِرَ قِيلَ لَهُ لَكَ بِكُلِّ دِيْنِهِمْ عَشْرَةُ آلَافٍ دِيْنِهِمْ وَإِنَّ اللَّهَ نَظَرَ لَكَ وَذَخَرَهَا لَكَ عِنْدَهُ؛ «و اگر [زائر امام حسین (علیه السلام)] در سفرش بمیرد، فرشتگان، فرود می آیند و او را غسل می دهند و دری به سوی بهشت برایش گشوده می شود که روحش از آن وارد می شود تا آن گاه که محشور شود و اگر سالم برسد، دری از روزی بر او گشوده می شود و برایش در برابر هر

۱. کامل الزیارات، ص ۱۲۸؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۲۹.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء علیه السلام

درهمی که هزینه کرده، ده هزار درهم می دهند و آن را برایش می اندوزند، و چون محشور شود، به او گفته می شود: برای تو در برابر هر درهمی، ده هزار درهم است. خداوند، سود تو را در نظر داشته و آن را نزد خود، برایت اندوخته است»^۱.

یک سال و یک عمر

امام صادق علیه السلام یا امام کاظم علیه السلام: يَقُولُ مَنْ أَتَى عَلَيْهِ حَوْلٌ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَقَصَ اللَّهُ مِنْ عُمرِهِ حَوْلًا وَلَوْ قُلْتُ إِنَّ أَحَدَكُمْ يَمُوتُ قَبْلَ أَجَلِهِ يَتَلَاثِينَ سَنَةً لَكُنْتُ صَادِقًا وَذَلِكَ أَنْكُمْ تَتَرَكُونَ زِيَارَتَهُ فَلَا تَدْعُوها يُمَدُّ اللَّهُ فِي أَعْمَارِكُمْ وَيَزِيدُ فِي أَرْزَاقِكُمْ وَإِذَا تَرَكْتُمْ زِيَارَتَهُ نَقَصَ اللَّهُ مِنْ أَعْمَارِكُمْ وَأَرْزَاقِكُمْ؛ «هر کس، یک سال براو بگذرد و نزد قبر حسین علیه السلام نیاید، خداوند، یک سال از عمرش می کاهد، و اگر بگوییم که گاهی یکی از شما، سی سال پیش از فرارسیدن اجلش می میرد، راست گفته ام؛ زیرا شما، زیارت او را و می گذارید. پس آن را و امگذارید تا خداوند، عمرهایتان را طولانی کند و بروزی هایتان بیفزاید و چون زیارتش را و اگذارید، خداوند، از عمرها و روزی هایتان می کاهد»^۲.

میان من و حسین علیه السلام!

عَنْ أَبِي الْجَزُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ لِي كَمْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قُلْتُ: يَوْمٌ لِلزَّكَاةِ وَيَوْمٌ وَبَعْضُ يَوْمٍ لِلْمَاشِي قَالَ أَفَتَأْتِيهِ كُلُّ جُمُعَةٍ قُلْتُ لَا مَا أَتِيهِ إِلَّا فِي حَبْرٍ قَالَ مَا أَجْغَأَكُمْ أَمَا لَوْ كَانَ قَرِيبًا مِنَّا لَاتَّخَذْنَاهُ هِجْرَةً أَيْ مُهَاجَرَةً إِلَيْهِ؛ «به نقل از ابوجارود: امام باقر علیه السلام به من فرمود: میان شما و [مرقد] حسین علیه السلام چقدر راه است؟ گفتم: یک روز راه، برای سواره و یک روز و چند ساعت، برای پیاده. فرمود: آیا هر هفته به زیارتش می روی؟ گفتم: نه. جز گاه به گاه نمی روم. فرمود: چقدر جفا کاری! هشیار باشید که اگر به ما نزدیک بود، آن را هجرتگاه خود قرار می دادیم»^۳.

۱. کامل الزیارات، ص ۱۲۸: تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۲۹.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۵۱؛ المنار (شیخ مفید)، ص ۵۲؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۵۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۰.

۳. کامل الزیارات، ص ۲۳۹؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۸۸؛ المنار (شیخ مفید)، ص ۲۲۶.

چه کسی برود؟

عَلِيُّ بْنُ مِمْوُنٍ الصَّائِغُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) قَالَ: يَا عَلِيُّ بَلِّغْنِي أَنَّ قَوْمًا مِنْ شِيعَتِنَا يَمُرُّ بِأَحَدِهِمُ السَّنَةُ وَالسَّنَتَانِ لَا يَزُورُونَ الْحُسَيْنَ قُلْتُ جَعَلْتُ فِدَاكَ إِنِّي أَعْرِفُ أَنْسَاءَ كَثِيرَةً بِهَذِهِ الصَّفَةِ قَالَ أَمَّا وَاللَّهِ لِحَظِّهِمْ أَحْطَطُوا وَعَنْ ثَوَابِ اللَّهِ زَاغُوا وَعَنْ جَوَارِ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تَبَاعَدُوا قُلْتُ جَعَلْتُ فِدَاكَ فِي كَمْ الزَّيَارَةِ؟ قَالَ يَا عَلِيُّ إِنَّ قَدَرْتَ أَنْ تَزُورَهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ فَأَفْعَلْ قُلْتُ لَا أَصِلُ إِلَى ذَلِكَ لِأَنِّي أَعْمَلُ بِيَدِي وَأُمُورُ النَّاسِ بِيَدِي وَلَا أَقْدِرُ أَنْ أُغَيِّبَ وَجْهِي عَنْ مَكَانٍ يَوْمًا وَاحِدًا قَالَ أَنْتَ فِي عُدْرٍ وَمَنْ كَانَ يَعْمَلُ بِيَدِهِ وَإِنَّمَا عَنَيْتُ مَنْ لَا يَعْمَلُ بِيَدِهِ مِمَّنْ إِنْ خَرَجَ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ هَآنُ ذَلِكَ عَلَيْهِ أَمَّا إِنَّهُ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ عُدْرٍ وَلَا عِنْدَ رَسُولِهِ مِنْ عُدْرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قُلْتُ فَإِنْ أَخْرَجَ عَنْهُ رَجُلًا فَيَجُوزُ ذَلِكَ؟ قَالَ نَعَمْ وَخُرُوجُهُ بِنَفْسِهِ أَكْثَرُ أَجْرًا وَخَيْرًا لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ بِرَأْيِ رُبِّهِ سَاهِرَ اللَّيْلِ لَهُ تَعَبُ النَّهَارِ يُنْظَرُ اللَّهُ إِلَيْهِ نَظْرَةً تُوجِبُ لَهُ الْفَرْدَوْسَ الْأَعْلَى مَعَ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ فَيَتَنَافَسُوا فِي ذَلِكَ وَكُونُوا مِنْ أَهْلِهِ؛ «به نقل از علی بن میمون صائغ: امام صادق (علیه السلام) فرمود: ای علی! به من خبر رسیده که گروهی از شیعیان ما، یک سال و دو سال برایشان می‌گذرد و حسین (علیه السلام) را زیارت نمی‌کنند. گفتم فدایت شوم! من مردم بسیاری را می‌شناسم که این گونه‌اند. فرمود: هان، که به خدا سوگند در نصیب و حظ خود خطا کردند و از پاداش الهی منحرف گشتند و از جوار محمد (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) دور شدند! گفتم فدایت شوم! زیارت چند وقت یک بار باشد؟ فرمود: ای علی! اگر می‌توانی او را در هر ماه زیارت کنی این کار را بکن. گفتم این مقدار نمی‌رسم؛ زیرا من با دست و بازویم کار می‌کنم [علی بن میمون، زرگر بوده است] و کارهای مردم در دست من است و نمی‌توانم یک روز هم از مغازه‌ام غیبت کنم. فرمود تو و هر کس که با بازویش کار می‌کند عذر دارید، مقصود من کسی است که با دست و بازویش کار نمی‌کند و اگر هر هفته هم بیرون برود بر او گران نمی‌آید هشیار باشید که او نزد خدا و پیامبرش در روز قیامت، عذری ندارد. گفتم: اگر به جای خود، مردی را برای زیارت روانه کنم جایز است؟ فرمود: آری؛ و [اگر] خودش برود پاداش بیشتر و برکت بیشتری نزد خدایش دارد. پروردگارش او را می‌بیند که

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء علیه السلام

برای او شب زنده دار است و روزها در رنج و سختی است. پس به او نگاه عنایتی می‌اندازد که فردوس برین را به همراه محمد و اهل بیتش برایش واجب می‌کند، پس برای این رقابت کنید و اهل آن باشید»^۱.

فقیر و توانگر

امام صادق علیه السلام: حَقٌّ عَلَى الْغَنِيِّ أَنْ يَأْتِيَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ علیه السلام فِي السَّنَةِ مَرَّتَيْنِ وَحَقٌّ عَلَى الْفَقِيرِ أَنْ يَأْتِيَهُ فِي السَّنَةِ مَرَّةً: «بر توانگر، لازم است که هر سال دو بار به زیارت قبر حسین بن علی علیه السلام بیاید و بر فقیر لازم است که سالی یک بار»^۲.

قدم با معرفت

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: أَخْبَرَنِي أَبِي أَنَّ مَنْ خَرَجَ إِلَى قَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام عَارِفًا بِحَقِّهِ غَيْرَ مُسْتَكْبِرٍ وَبَلَغَ الْفِرَاتَ وَوَقَعَ فِي الْمَاءِ وَخَرَجَ مِنَ الْمَاءِ كَأَنَّمِثْلُ الَّذِي يُخْرُجُ مِنَ الذُّنُوبِ وَإِذَا مَشَى إِلَى الْحُسَيْنِ علیه السلام فَوَقَعَ قَدَمًا وَوَضَعَ أُخْرَى كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَمَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ: «هر کس با معرفت و بدون تکبر به سوی قبر حسین علیه السلام به راه بیفتد و به رود فرات برسد و در آب فرو رود و بیرون آید مانند کسی است که از گناهانش بیرون می‌آید و چون به سوی حسین علیه السلام برود و یک قدم بردارد و یک قدم بگذارد خداوند [در کارنامه عملش] ده کار خوب برایش می‌نویسد و ده کار بد او را می‌زداید»^۳.

قدم بی تکبر

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: مَنْ أَرَادَ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام لَا أَشْرًا وَلَا بَطْرًا وَلَا رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً مُحْصَتْ ذُنُوبُهُ كَمَا يُمَحَّصُ الثُّوبُ فِي الْمَاءِ فَلَا يَبْقَى عَلَيْهِ دَنَسٌ وَيَكْتَسِبُ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَجَّةً وَكُلِّ مَا رَفَعَ قَدَمَهُ عَمْرَةً: «هر کس آهنگ زیارت قبر حسین علیه السلام را

۱. کامل الزیارات، ص ۲۹۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۳۴.

۲. کامل الزیارات، ص ۲۹۳؛ المنار (شیخ مفید)، ص ۲۹؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۷.

۳. تهذیب الاحکام، ج ۲، ص ۵۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۸۴.

داشته باشد، اما نه از سرِ کبر و غرور و یا ریا کاری و رسیدن آوازه‌اش به همگان، گناهانش زُدوده می‌شوند همان‌گونه که جامه در آب پاکیزه می‌شود و چرکی بر آن نمی‌ماند و خداوند در برابر هرگامی یک حج برای او می‌نویسد و هرگاه قدمش را بر می‌دارد عمره‌ای برایش می‌نویسد.^۱

دعای مستجاب

عَنْ شُعَيْبِ الْعَقْرُقُوفِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَنْ أَتَى قَبْرَ الْحُسَيْنِ (ع) مَا لَهُ مِنَ الثَّوَابِ وَالْأَجْرِ؟ جُعِلَتْ فِدَاكَ قَالَ يَا شُعَيْبُ مَا صَلَّى عَنْهُ أَحَدٌ الصَّلَاةَ إِلَّا قَبِلَهَا اللَّهُ مِنْهُ وَلَا دَعَا عَنْهُ أَحَدٌ دَعْوَةً إِلَّا اسْتَجِيبَ لَهُ عَاجِلَةً وَآجَلَةً فَقُلْتُ جُعِلَتْ فِدَاكَ زِدْنِي فِيهِ قَالَ يَا شُعَيْبُ أَتَيْتُ مَا يُقَالُ لَزَائِرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (ع) قَدْ غُفِرَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ فَاسْتَأْنِفْ عَمَلًا جَدِيدًا؛ «به نقل از شعیب عَقْرُقُوبِی به امام [صادق (ع)] گفتم فدایت شوم! کسی که نزد قبر حسین (ع) بیاید چه پاداش و اجری دارد؟ فرمود: ای شعیب! هیچ کس نزد او نماز نمی‌خواند جز آنکه خداوند از او می‌پذیرد و هیچ کس نزد او دعا نمی‌کند جز آنکه دعایش برای این دنیا و آن دنیا مستجاب می‌شود. گفتم: فدایت شوم! برایم بیشتر بگو. فرمود: ای شعیب! کمترین چیزی که به زائر حسین (ع) گفته می‌شود این است ای بنده خدا! آمرزیده شدی دوباره از نو عمل از سر گیر».^۲

ملاقات خدا

امام رضا (ع) می‌فرماید: يَا ابْنَ شَيْبٍ إِنَّ سَرَّكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَرَّرَ الْحُسَيْنُ (ع)؛ «به نقل از ربیان بن شیبب از امام رضا (ع) اگر خوش داری که خداوند را پاک و بدون گناه ملاقات کنی، حسین (ع) را زیارت کن».^۳

۱. کامل الزیارات، ص ۱۴۴؛ المزار (شیخ مفید)، ص ۴۶؛ المقنعه، ص ۴۶۸؛ تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۴؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۴۶.

۲. کامل الزیارات، ص ۲۵۲؛ المزار (شیخ مفید)، ص ۱۳۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۳۸.

۳. الامالی (صدوق)، ص ۱۳۰؛ إقبال اعمال، ج ۲، ص ۵۴۵؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۷.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (علیه السلام)

حق و حرمت

امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: أَذْنِي مَا يُثَابُ بِهِ زَائِرُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) بِشَطِّ الْفُرَاتِ إِذَا عَرَفَ حَقَّهُ وَحُرْمَتَهُ وَوَلَايَتَهُ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ؛ «کمترین پاداش زائر اباعبدالله الحسین (علیه السلام) در کنار رود فرات، آمرزش گناهان پیشین و پسین اوست، اگر حق و حرمت و ولایت او را بداند»^۱.

بشارت

عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) لِلْمُفَضَّلِ كَمْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام)؟ قُلْتُ يَا أَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَوْمٌ وَبَعْضُ يَوْمٍ آخَرَ قَالَ فَتَرَوْهُ؟ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ فَقَالَ أَلَا أُبَشِّرُكَ أَلَا أُفْرَحُكَ بِبَعْضِ ثَوَابِهِ؟ قُلْتُ بَلَى جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ فَقَالَ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لَيَأْخُذُ فِي جِهَازِهِ - وَيَهْتَبُ لِرِيَازَتِهِ فَيَبْتَاشِرُ بِهِ أَهْلَ السَّمَاءِ فَإِذَا خَرَجَ مِنْ بَابٍ مِثْلِهِ رَاكِباً أَوْ مَاشِياً - وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مَلَكٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ حَتَّى يُوَافِيَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ (علیه السلام)؛ «به نقل از جابر جعفی امام صادق (علیه السلام) به مُفَضَّل فرمود: میان تو و قبر حسین (علیه السلام)، چقدر راه است؟ گفت: پدر و مادرم فدایت باد! یک روز و چند ساعت. فرمود: آیا او را زیارت می کنی؟ گفت: آری. فرمود آیا به تو بشارت دهم؟ آیا تو را به بخشی از پاداش آن [خبر دهم و] شاد سازم؟ گفتم: آری فدایت شوم! فرمود: مردی از شما وسایلش را برمی دارد و برای زیارت او آماده می شود. پس اهل آسمان، بشارت او را به یکدیگر می دهند و چون از در خانه اش بیرون می رود، پیاده یا سواره، خداوند چهار هزار فرشته از میان فرشتگان بر او می گمارد که بر او درود بفرستند تا به قبر حسین (علیه السلام) برسد»^۲.

۱. الکافی، ج ۴، ص ۵۸۲؛ کامل الزیارات، ص ۱۵۳؛ کتاب من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۸۱؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۰.
۲. کامل الزیارات، ص ۲۰۶؛ المنار الکبیر (ابن مشهدی)، ص ۴۳۵.

روز شمار عمر

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **إِنَّ أَيَّامَ زَائِرِي الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (عليه السلام) لَا تُعَدُّ مِنْ أَجَالِهِمْ**؛ «روزهای زیارت زائر حسین (علیه السلام) جزو عمرشان حساب نمی شود».^۱

زائر خوشبخت

امام صادق (علیه السلام) می فرماید: **قَالَ لِي يَا عَبْدَ الْمَلِكِ لَا تَدْعُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ وَمُؤْمَرِ أَصْحَابِكَ بِدَلِكِ يَدُكَ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ وَيَزِيدَ اللَّهُ فِي رِزْقِكَ وَخِيَّكَ اللَّهُ سَعِيداً وَلَا تَمُوتُ إِلَّا سَعِيداً وَيَكْتُبُكَ سَعِيداً**؛ «به نقل از خُتَمِ امام [صادق (علیه السلام)] به من فرمود ای عبدالملک! زیارت امام حسین (علیه السلام) را وامگذار و یارانت را به آن فرمان بده که خداوند عمرت را طولانی می کند و روزی ات را می افزاید و تو را خوش بخت می دارد و جز خوش بخت از دنیا نمی روی و تو را جزو نیک بختان می نویسد».^۲

کشته اشک

امام حسین (علیه السلام) می فرماید: **أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ قُتِلْتُ مَكْرُوباً وَحَقِيقٌ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَأْتِيَنِي مَكْرُوبٌ إِلَّا رَدَّهُ وَقَلْبُهُ إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُوراً**؛ «من کشته اشکم به رنج [و سختی] شهید شدم و برای خدا سزاوار است که رنجیده ای نزد من نیاید مگر آنکه او را با دل شادی به خانواده اش باز گرداند».^۳

۱. تهذیب الاحکام، ج ۶، ص ۴۳؛ المزار (شیخ مفید)، ص ۳۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۴. بیان علامه مجلسی: «قوله عليه السلام: لا تعد من أجالهم ظاهره أن تلك الأيام تزداد على ما قدر له من العمر، فيلزم أن لا يموت أحد في طريق زيارته (عليه السلام). ويمكن أن يقال: لعله إن لم يقصد الزيارة كان يموت قبل خروجه، أو يقال: هذا في الزيارة المقبولة. ولعل الأظهر أن يحمل على أنه لا يحاسب على تلك الأيام يوم القيامة، أي: لا تعد من أجالهم وأعمالهم التي يحاسبون عليها» (ملاذ الاخيار، ج ۹، ص ۱۱۲). درکامل الزیارات، ص ۱۳۶، قبل از «لَا تُعَدُّ» چنین آمده است «لَا تُحْسَبُ مِنْ أَعْمَارِهِمْ».

۲. کامل الزیارات، ص ۱۵۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۱؛ بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۴۷.

۳. کامل الزیارات، ص ۱۵۹؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۹۸؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۲۲.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء علیه السلام

تعجب!

امام صادق علیه السلام: عَجَبًا لِأَقْوَامٍ يَرْعَمُونَ أَهْلَهُمْ شَيْعَةً لَنَا وَيُقَالُ إِنَّ أَحَدَهُمْ يَمُرُّ بِهِ دَهْرُهُ وَلَا يَأْتِي قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَفَاءَ مِنْهُ وَ [تَهَاوُنًا وَعِجْزًا وَكَسَلًا] تَهَاوَنَ وَعَجَزَ وَكَسِلَ أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ يَعْلَمُ مَا فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ مَا تَهَاوَنَ وَلَا كَسِلَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ وَمَا فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ؟ قَالَ فَضْلٌ وَخَيْرٌ كَثِيرٌ أَمَّا أَوَّلُ مَا يُصِيبُهُ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ مَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَيُقَالُ لَهُ اسْتَغْنَى الْعَمَلُ؛ «تعجب است از گروهی که می‌پندارند شیعه هستند ولی گفته می‌شود روزگار برایشان می‌گذرد و احدی از ایشان به زیارت قبر حسین علیه السلام نمی‌روند، چه از روی جفا بوده و چه تنبلی و سستی کرده و چه عاجز و ناتوان باشند و چه کسلی و بی‌حالی منشأ آن باشند، به خدا سوگند اگر می‌دانستند در زیارت آن حضرت چیست هرگز تنبلی و کسلی را به خود راه نمی‌دادند. عرض کردم: فدایت شوم: چه فضیلتی در آن می‌باشد؟ حضرت فرمود: فضل و خیر بسیاری در آن می‌باشد، اولین خبری که به زائر می‌رسد آن است که گناهان گذشته‌اش را خداوند آمرزیده و به او خطاب می‌شود: از ابتداء شروع به عمل کن»^۱.

دعای ملکوتیان

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: مَنْ يَدْعُو لِرُؤَاةِ [حسین علیه السلام] فِي السَّمَاءِ أَكْثَرَ مَنْ يَدْعُو لَهُمْ فِي الْأَرْضِ؛ «آنان که در آسمان برای زائرین امام حسین علیه السلام دعا می‌کنند بیش از کسانی هستند که در زمین برای آنان دعا می‌نمایند»^۲.

آتش وهیزم

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: أَنَّ زَائِرَهُ لِيُخْرِجَ مِنْ رَحْلِهِ فَمَا يَقَعُ فِيْهِ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا دَعَا لَهُ فَإِذَا وَقَعَتِ الشَّمْسُ عَلَيْهِ أَكَلَتْ ذُنُوبَهُ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطْبَ وَمَا تَبْقَى الشَّمْسُ عَلَيْهِ مِنْ ذُنُوبِهِ شَيْئًا فَيَنْصَرِفُ وَمَا عَلَيْهِ ذَنْبٌ؛ «زائر حسین علیه السلام وقتی به قصد زیارت

۱. کامل‌الزیارات، ص ۲۹۲؛ وسائل‌الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۵.

۲. الکافی، ج ۴، ص ۵۸۳؛ کامل‌الزیارات، ص ۱۱۷؛ وسائل‌الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۱۳.

از خانه اش خارج شد سایه اش به چیزی نمی افتد مگر آن چیز برایش دعا می نماید، و هنگامی که آفتاب بر او تابید گناهانش را می خورد همان طوری که آتش هیزم را می خورد، و آفتاب هیچ گناهی را بر او باقی نمی گذارد، بنابراین از زیارت بر می گردد در حالی که هیچ گناهی بر او نیست»^۱.

آیا اهل بهشتی؟

امام باقر (ع) می فرماید: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَعْرِضُ حُبَّنَا عَلَى قَلْبِهِ فَإِنْ قَبِلَهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ كَانَ لَنَا حُبًّا فَلْيَرْغَبْ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (ع) فَمَنْ كَانَ لِلْحُسَيْنِ (ع) زَوَّارًا عَرَفْنَاهُ بِالْحُبِّ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَكَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ کسی که می خواهد بداند آیا اهل بهشت هست یا نه، پس حب و دوستی ما را بر دلش عرضه کند. اگر دلش آن را پذیرفت پس او مؤمن است و کسی که محب و دوست دار ما است باید در زیارت امام حسین (ع) راغب باشد، بنابراین شخصی که زائر امام حسین (ع) باشد ما او را محب خود می دانیم و از اهل بهشت خواهد بود»^۲.

شوق زیارت

امام باقر (ع) می فرماید: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (ع) مِنْ الْفَضْلِ لَمَاتُوا شَوْقًا وَتَقَطَّعَتْ أَنْفُسُهُمْ عَلَيْهِ حَسْرَاتٍ؛ «اگر مردم می دانستند که در زیارت قبر حضرت حسین بن علی (ع) چه فضل و ثوابی است حتماً از شوق و ذوق قالب تهی می کردند و به خاطر حسرت ها، نفس هایشان به شماره افتاده و قطع خواهد شد»^۳.

مرا می شناسی؟

امام صادق (ع) می فرماید: يَتَادِي مُنَادٍ أَيْنَ زُورُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ (ع)؟ فَيَقُومُ أَتَانِسُ كَثِيرٌ فَيَقَالُ لَهُمْ خُذُوا بِيَدِ مَنْ أَحْبَبْتُمْ انْطَلِقُوا بِهِمْ إِلَى الْجَنَّةِ فَيَأْخُذُ الرَّجُلُ مَنْ أَحَبَّ حَتَّى إِنَّ

۱. کامل الزیارات، ص ۲۹۷؛ الدرر العواقبه، ص ۷۵؛ بحار الانوار، ج ۹۸، ص ۱۵.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۹۳؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۳۲.

۳. کامل الزیارات، ص ۱۴۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۵۳.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (علیه السلام)

الرَّجُلُ مِنَ النَّاسِ يَقُولُ لِرَجُلٍ يَا فُلَانُ أَمَا تَعْرِفُنِي؟ أَنَا الَّذِي قُمْتُ لَكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا فَيَدْخُلُهُ الْجَنَّةُ لَا يَدْفَعُ وَلَا يُمْنَعُ! «(در روز قیامت) منادی ندا می‌کند: زوار قبر امام حسین (علیه السلام) در کجا هستند؟! خلق بسیاری به پا می‌خیزند. پس به ایشان گفته می‌شود: دست هر کسی را که دوست دارید بگیرید و آنها را به بهشت ببرید، پس شخصی که جزء زائرین است هر کسی را که بخواهد گرفته و به بهشت می‌برد حتی بعضی از مردم به برخی دیگر می‌گویند: ای فلانی من را می‌شناسی؟ من کسی هستم که در فلان روز در فلان مجلس برای تو ایستاده و احترام از تو نمودم پس من را نیز دریاب، زائر او را نیز گرفته و به بهشت داخل نموده بدون اینکه دافع و مانعی در بین باشد»^۱.

ضامن حاجت‌ها

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: إِذَا اغْتَسَلُوا نَادَاهُمْ مُحَمَّدٌ (علیه السلام) يَا وَثِدَ اللَّهِ أَبْتَرُوا بِمِرَاقَتِي فِي الْجَنَّةِ ثُمَّ نَادَاهُمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (علیه السلام) أَنَا صَامِمٌ لِقَضَاءِ حَوَائِجِكُمْ وَدَفْعِ الْبَلَاءِ عَنْكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: «وقتی زوار غسل کردند حضرت محمد (علیه السلام) ایشان را مورد نداء قرار داده و می‌فرماید: ای مسافران خدا! بشارت باد بر شما که در بهشت با من هستید. سپس امیرالمؤمنین (علیه السلام) به ایشان نداء نموده و می‌فرماید: من ضامنم که حوائج شما را برآورده نموده و بلاء را در دنیا و آخرت از شما دفع کنم»^۲.

رئیس شیعه

قَالَ لِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ يَا أَبَانُ مَتَى عَهْدُكَ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام)؟ قُلْتُ لَا وَاللَّهِ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا لِي بِهِ عَهْدٌ مُنْذُ جِئْتُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَأَنْتَ مِنْ رُؤَسَاءِ الشَّيْعَةِ تَتْرُكُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) لَا تَزُورُهُ؟! «أبان بن تغلب می‌گوید: امام صادق (علیه السلام) به خدا من فرمودند: ای ابان چه وقت قبر حسین (علیه السلام) را زیارت کردی؟» گفتم: به خدا

۱. کامل الزیارات، ص ۱۶۷؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۳۶.

۲. کامل الزیارات، ص ۱۳۳؛ تهذیب الاحکام، ج ۵، ص ۵۳؛ العوارالکبیر (مشهدی)، ص ۳۳۰؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۸۵.

سوگند ای پسر رسول خدا ﷺ تا به حال به زیارت آن حضرت نرفته‌ام. حضرت فرمود: «سبحان الله، تو از روسای شیعه هستی و زیارت امام حسین (علیه السلام) را ترک می‌کنی، به زیارتش نمی‌روی؟!».۱

انگشت نما

عَنْ قَائِدٍ [قَائِد] عَنْ عَبْدِ صَالِحٍ (علیه السلام) قَالَ: دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ الْحُسَيْنَ (علیه السلام) قَدْ رَأَاهُ النَّاسُ مِنْ يَغْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ وَمَنْ يُنْكِرُهُ وَرَكِبَتْ إِلَيْهِ النِّسَاءُ وَوَقَعَ خَالُ الشُّهْرَةِ - وَقَدْ انْقَبَضَتْ مِنْهُ لِمَا رَأَيْتُ مِنَ الشُّهْرَةِ قَالَ فَمَكَتْ مَلِيًّا لَا يُجِيبُنِي ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيَّ فَقَالَ يَا عِرَاقِي إِنَّ شَهْرًا أَنْفُسُهُمْ فَلَا تَنْهَرُ أَنْتَ نَفْسَكَ قَوْلَ اللَّهِ مَا أَتَى الْحُسَيْنَ (علیه السلام) آتٍ عَارِفًا بِحَقِّهِ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ؛ «به نقل از قائد بر عبد صالح (امام کاظم (علیه السلام) درآمد و گفتم: فدایت شوم! حسین (علیه السلام) را، هم کسانی زیارت می‌کنند که این امر [امامت] را می‌شناسند و هم کسانی که آن را نمی‌شناسند، و زنان نیز به سوی آن می‌روند و به زیارت، شهرت یافته است و من، برای دوری از شهرت و انگشت نما شدن، از زیارت، خودداری می‌کنم. امام (علیه السلام) مدتی قابل توجه درنگ کرد و پاسخخم را نداد. سپس رو به من کرد و فرمود: ای عراقی! اگر آنان خود را انگشت نما می‌کنند، تو خود را انگشت نما مکن. به خدا سوگند، هیچ کس با شناخت حق حسین (علیه السلام) به زیارتش نیامد، جز آنکه خداوند، گناهان پیشین و پسین او را آمرزد».۲

حج فقا

عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ حَسَّانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (علیه السلام) مَا يُقَالُ إِنَّ زِيَارَةَ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ (علیه السلام) تُعْدِلُ حَجَّةً وَعُمْرَةً؟ فَقَالَ إِنَّمَا الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ هَاهُنَا وَلَوْ أَنَّ رَجُلًا أَرَادَ الْحُجَّ وَلَمْ يَتِمَّ إِلَيْهِ فَآتَاهُ اللَّهُ لَهُ حَجَّةً وَلَوْ أَنَّ رَجُلًا أَرَادَ الْعُمْرَةَ وَلَمْ يَتِمَّ إِلَيْهِ فَآتَاهُ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عُمْرَةً؛ «به نقل از عبد‌الکریم بن حسان: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: چه گفته می‌شود

۱. کامل‌الزیارات، ص ۳۳۱؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۵۷.

۲. کامل‌الزیارات، ص ۴۰؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۳۶.

❖ فضیلت زیارت سیدالشهداء (ع)

درباره زیارت قبر ابا عبدالله الحسین (ع) که برابر با حج و عمره است؟ فرمود: حج و عمره این جاست؛ اما اگر کسی اراده حج کرد، ولی برایش میسر نشد و به زیارت حسین (ع) رفت، خداوند برایش حج می نویسد و اگر مردی اراده عمره کرد، ولی برایش میسر نشد و به زیارت حسین (ع) رفت، خداوند برایش عمره می نویسد.^۱

زیارت از راه دور

كُنْتُ أَنَا وَيُونُسُ بْنُ زُبَيْرٍ وَالْمُقْتَضِلُ بْنُ عُمَرَ وَأَبُو سَلَمَةَ السَّرَّاجُ جُلُوساً عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) وَكَانَ الْمُتَكَلِّمُ مِنَّا يُونُسُ وَكَانَ أَكْثَرَنَا سِتًّا فَقَالَ لَهُ جَعَلْتُ فِدَاكَ... إِنِّي كَثِيرًا مَا أَذْكُرُ الْحُسَيْنَ (ع) فَأَيُّ شَيْءٍ أَقُولُ؟ فَقَالَ قُلْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ تُعِيدُ ذَلِكَ ثَلَاثًا فَإِنَّ السَّلَامَ يَصِلُ إِلَيْهِ مِنْ قَرِيبٍ وَمِنْ بَعِيدٍ «حسین به تُویر می گوید: نزد امام صادق (ع) نشسته بودیم و یونس که از همه ما مسن تر بود سخنگویمان بود. او به امام (ع) گفت: فدایت شوم!... من امام حسین (ع) را خیلی یاد می کنم. چه چیزی بگویم؟ فرمود: بگو: "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ"؛ «خدا بر تو درود بفرستد، ای ابا عبدالله» سه بار، این را می گویی، که سلام از دور و نزدیک به او می رسد».^۲

آیت الله فاضل (رحمته) می فرماید روایات متعددی وارد شده است که اگر نمی توانید نزد قبور پیامبر (ص) و فاطمه (ع) و ائمه اطهار (ع) حاضر شوید و از نزدیک زیارت کنید، از دور با اشاره به قبور آنان سلام دهید و زیارت کنید. و روایات دلالت دارند بر استحباب زیارت و سلام بر آنان در تمام حالات.^۳

جامانده های از زیارت

کسانی که توفیق زیارت امام حسین (ع) را نداشته اند می توانند راهکارهای زیر را انجام دهند:^۴

۱. کامل الزیارات، ص ۱۵۶؛ مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۲۶۷.
۲. الکافی، ج ۴، ص ۵۷۵؛ کامل الزیارات، ص ۱۹۸؛ المنار (شیخ مفید)، ص ۲۱۴. در کامل الزیارات چنین است «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ».
۳. جامع المسائل الفضل، ج ۲، ص ۱۱۰.
۴. آداب و احکام زیارت، ص ۶۰.

۱. رفتن به زیارت معصومین دیگر

در این راستا امام صادق (ع) می‌فرمایند: مَنْ زَارَ وَاحِدًا مِنْكُمْ زَارَ الْحُسَيْنَ (ع)؛ «کسی که یکی از ما را زیارت کند، مانند آن است که امام حسین (ع) را زیارت کرده است».^۱

۲. به زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) بروند

در این زمینه امام حسن عسکری (ع) می‌فرمایند: لَوْ زُرْتُ قَبْرَ عَبْدِ الْعَظِيمِ عِنْدَكُمْ لَكُنْتُ كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ (ع)؛ «اگر به زیارت قبر عبدالعظیم که نزد شماست بروی، مانند این است که به زیارت امام حسین (ع) رفته باشی».^۲

۳. زیارت قبور صالحین

در این رابطه امام موسی کاظم (ع) می‌فرمایند: مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزُورَ قُبُورَنَا فَلْيَزُرْ قُبُورَ صُلَحَاءِ إِخْوَانِنَا؛ «کسی که نمی‌تواند به زیارت قبور ما بیاید، قبور صالحین از برادران ما را زیارت کند».^۳

۴. رفتن به استقبال زائر امام حسین (ع)

در این باره امام صادق (ع) می‌فرمایند: إِذَا انْصَرَفَ الرَّجُلُ مِنْ إِخْوَانِكُمْ مِنْ زِيَارَتِنَا أَوْ زِيَارَةِ قُبُورِنَا فَاسْتَقْبِلُوهُ وَسَلِّمُوا عَلَيْهِ وَهَيِّئُوا لَهُ وَهَبَ اللَّهُ لَهُ فَإِنَّ لَكُمْ مِثْلَ ثَوَابِهِ؛ «کسی که از زیارت امام حسین (ع) برمی‌گردد، به استقبال او بروید و تهنیت بگویید به آنچه که خدا به او بخشیده که با این تهنیت، ثوابی همچون ثواب زیارت نصیب شما می‌شود».^۴

۵. غسل کردن و خواندن زیارت امام حسین (ع) بر بام خانه^۵

۶. نیابت در سفر زیارتی^۶

۱. ثواب الاعمال و عقاب الاعمال؛ ص ۹۸؛ وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۸.

۲. کامل الزیارات، ص ۳۲۴.

۳. الکافی، ج ۴، ص ۶۰.

۴. بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۳۰۲.

۵. کامل الزیارات، باب ۹۶، ح ۷.

۶. همان، ص ۲۹۵.

سخنانی از
امام حسین علیه السلام

سخنانی از امام حسین علیه السلام

بلای تدریجی

امام حسین علیه السلام در دعایی زیبا می‌فرمایند: اللَّهُمَّ لَا تَسْتَدْرِجْنِي بِالْإِحْسَانِ، وَلَا تُؤَدِّبْنِي بِالْإِبْلَاءِ؛ «خدایا مرا با احسانت در دام استدراج گرفتار مساز و با بلا، تأدیبم مکن».^۱

در کلامی دیگر امام حسین علیه السلام استدراج را چنین معنا می‌کنند: الإِسْتِدْرَاجُ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ لِعَبْدِهِ أَنْ يُسَبِّحَ عَلَيْهِ النِّعَمَ وَيُسَلِّبَهُ الشُّكْرَ؛ «استدراج به وسیله خداوند آن است که نعمت فراوان و مستمر به او رساند و سپاسگزاری را از او بگیرد».^۲

به تدرج و آرام آرام خداوند مهربان نعمت‌های بسیاری به انسان می‌دهد و در کنار این نعمت‌ها، شکر نعمت را از او می‌گیرد. و فرد غافل می‌شود که روزی دهنده خداست و شایسته است از او تشکر زبانی و عملی کند. و از استغفار گناهان خویش غافل می‌گردد.

از امام صادق علیه السلام معنای استدراج را پرسیدند؟ ایشان فرمودند: هُوَ الْعَبْدُ يُذْنِبُ الذَّنْبَ، فَيُمْلَى لَهُ، وَيُجَدِّدُ لَهُ عِنْدَهَا النِّعَمَ، فَيُثْلِيهِ عَنِ الْإِسْتِغْفَارِ مِنَ الذُّنُوبِ، فَيُؤْمَرُ مُسْتَدْرِجٌ مِنْ خَيْثُ لَا يَغَامُ؛ «آن این است که بنده‌ای گناه کند پس به او مهلت

۱. نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۸۳.

۲. تحف العقول، ص ۲۴۶.

داده شود و برایش در هنگام گناه نعمتی اضافه گردد، پس او را از آمرزش خواهی از گناهان باز دارد، پس او غافلگیر شده از راهی که نداند»^۱.

مالت را بخور!

امام حسین (ع) در کلامی شیوا و زیبا چنین می‌فرماید: مَا لَكَ إِذْ لَمْ يَكُنْ لَكَ كُنْتُ لَهُ فَلَا تَبْقَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ لَا يَبْقَى عَلَيْكَ وَكُلُّهُ قَبْلَ أَنْ يَأْكُلَكَ؛ «دارایی ات اگر برای تو نباشد، تو برای آن هستی؛ پس باقی‌اش مگذار که برای تو نمی‌ماند و آن را بخور پیش از آنکه تو را بخورد»^۲.

برگ عیشی به گور خویش فرست

کس نیارد، ز پس و پیش فرست (سعدی)

به قول معروف «ثروت نوکر خوبی است، لکن ارباب بدی است». اختیار ثروت در دست ماست و بهتر است از آن به بهترین و شایسته‌ترین روش در سعادت دنیا و آخرت خویش استفاده کنیم؛ چرا که پس از ما، این مالی که سال‌ها با زحمت و تلاش به دست آوردیم به وارث می‌رسد و وارث محترم هم به فکر خویش است. پس چه نیکوست با این ثروت نام‌نیکی از خود به جا بگذاریم و از آن ذخیره‌ای برای آبادی آخرت خویش بسازیم.

بنوش و بپوش و ببخش و بده برای دگر روز، چیزی بنه (سعدی)

پدر بزرگوارشان حضرت امیر مؤمنان (ع) می‌فرماید: مَا أَكَلْتُهُ رَاحَ وَ مَا أَطْعَمْتُهُ فَاحَ؛ «آنچه بخوری، برود و آنچه بخورانی فراوان و پر برکت شود»^۳.
زان دو نیم است دانه گندم

که یکی خود خوری یکی مردم (مکتبی)

۱. الکافی، ج ۴، ص ۲۶۵.

۲. نزهة الناظر وتنبيه الخاطر، ص ۸۴.

۳. تصنیف غرر الحکم و درر الکیم، ج ۹۶۳۴.

سخن مناسب

امام حسین (علیه السلام) به عبدالله بن عباس فرمود: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ لَا تَكُنَّ فِيمَا لَا يَغْنِيكَ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ فِيهِ الْوُزْرَ وَلَا تَكُنَّ فِيمَا يَغْنِيكَ حَتَّى تَرَى لِلْكَلامِ مَوْضِعاً فَرْبً مُتَكِّمٌ قَدْ تَكَلَّمَ بِالْحَقِّ فَعِيبَ لَا تُمَارِئَنَّ حَلِماً وَلَا سَفِيهاً فَإِنَّ الْحَلِيمَ يُثْقِلُكَ وَالسَّفِيهَ يُزِدُكَ؛ «ای پسر عباس سخنی مگوی که به تو مربوط نیست؛ زیرا از پیامد سنگین آن بر تو نگرانم و نیز سخنی را که به تو مربوط می شود جز در جای مناسبش مگو؛ زیرا چه بسا گوینده ای که حق را نابجا گفت و رسوا شد. و با بردبار و گستاخ یک و دو مکن؛ زیرا بردبار [نفرت یافته] از تو جدا می شود و گستاخ تو را، پست می سازد».^۱

به تعبیر مثل معروف «حرف را باید هفت بار در دهان چرخاند».^۲

نظر کردم به چشم و رأی تدبیر ندیدم به^۳ خاموشی خصالی
نگویم لب ببند و دیده بردوز ولیکن هر مقالی را مقالی^۴ (سعدی)

آنچه پسندی

امام حسین (علیه السلام) در ادامه حدیث خطاب به عبدالله بن عباس می فرماید: لَا تَقُولَنَّ فِي أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَوَارَى عَنْكَ إِلَّا مِثْلَ مَا تُحِبُّ أَنْ يَقُولَ فِيكَ إِذَا تَوَارَيْتَ عَنْهُ؛ «پشت سر برادر مؤمن چیزی مگو مگر آنچه که می پسندی او پشت سرت از تو گوید».^۵

آنچه بر خود می پسندی، بر کسان آن را پسند

آنچه از خود چشم داری، آن ز مردم چشم دار (صائب)

اگر دوست دارید دیگران از شما به خوبی و نیکی یاد کنند، شما نیز آنان را به

نیکی و خیر یاد کنید.

۱. کنز الفوائد، ج ۲، ص ۳۲.

۲. دوازده هزار ضرب المثل فارسی، ص ۴۱۳.

۳. بهتر.

۴. هر سخن جایی و هر نکته مکانی دارد. (حافظ).

۵. کنز الفوائد، ج ۲، ص ۳۲.

امیر مؤمنان (ع) در بیانی شیوا می فرمایند: أَجْمَلُوا فِي الْخُطَابِ تَسْمَعُوا جَمِيلَ الثَّوَابِ؛ «زیبا سخن بگویید تا پاسخ زیبا بشنوید».^۱

آن گوی مرا که دوست داری

گر خلق تو را همان بگویند (ناصر خسرو)

در ادامه حدیث امام (ع) می فرمایند: وَاعْمَلْ عَمَلِ رَجُلٍ يَعْلَمُ أَنَّهُ مَأْخُوذٌ بِالْإِجْرَامِ مَجْزِيًّا بِالْإِحْسَانِ؛ «و همانند بنده ای رفتار کن که می داند به گناهکاری خود گرفتار می شود و به نیک رفتاری خود پاداش می گیرد».^۲

رفتارت همانند کسی باشد که می داند و یقین دارد اگر گناه کند به عقاب آن گرفتار می شود و اگر کار نیک و شایسته انجام دهد به ثواب و پاداش آن می رسد.

دوستان چهار دسته اند

امام حسین (ع) در سخنی گویا دوستان را به چهار دسته تقسیم می کنند: الْإِخْوَانُ أَرْبَعَةٌ فَأَخٌ لَكَ وَلَهُ وَأَخٌ لَكَ وَأَخٌ عَلَيْكَ وَأَخٌ لَا لَكَ وَلَا لَهُ فَسُئِلَ عَنْ مَعْنَى ذَلِكَ فَقَالَ (ع) الْأَخُ الَّذِي هُوَ لَكَ وَلَهُ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي يَطْلُبُ بِإِخَائِهِ بَقَاءَ الْإِخَاءِ وَلَا يَطْلُبُ بِإِخَائِهِ مَوْتَ الْإِخَاءِ فَهَذَا لَكَ وَلَهُ لِأَنَّهُ إِذَا تَمَّ الْإِخَاءُ طَابَتْ حَيَاتُهُمَا جَمِيعاً وَإِذَا دَخَلَ الْإِخَاءُ فِي حَالِ التَّنَاقُضِ بَطَلَ جَمِيعاً وَالْأَخُ الَّذِي هُوَ لَكَ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي قَدْ خَرَجَ بِنَفْسِهِ عَنْ حَالِ الطَّمَعِ إِلَى حَالِ الرِّغْبَةِ فَلَمْ يَطْمَعْ فِي الدُّنْيَا إِذَا رَغِبَ فِي الْإِخَاءِ فَهَذَا مُؤَفَّقٌ عَلَيْكَ بِكَلِيَّتِهِ وَالْأَخُ الَّذِي هُوَ عَلَيْكَ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي يَتَرَبَّصُ بِكَ الدَّوَائِرُ وَيُعْشِي [يَفْشِي] السَّرَائِرَ وَيَكْذِبُ عَلَيْكَ بَيْنَ الْعَشَائِرِ وَيَنْظُرُ فِي وَجْهِكَ نَظَرَ الْحَاسِدِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ الْوَاحِدِ وَالْأَخُ الَّذِي لَا لَكَ وَلَا لَهُ فَهُوَ الَّذِي قَدْ مَلَكَ اللَّهُ خُفَاءً فَأَبْعَدَهُ سُخْفًا فَتَرَاهُ يُؤْثِرُ نَفْسَهُ عَلَيْكَ وَيَطْلُبُ شُخَاءً مَا لَدَيْكَ؛ «برادران چهار دسته اند، برادری که به سود تو و خود اوست، و برادری که به سود توست و برادری که به ضرر توست، و برادری که نه به سود توست و نه به سود خودش. از او معنی این را پرسیدند فرمود: برادری که سودش

۱. تصنیف عُرُوزُ الْحِکْمِ وَدُرَرُ الْکَلِمِ، ح ۲۵۶۸

۲. کنز الفوائد، ج ۲، ص ۳۲.

❖ سخنانی از امام حسین (علیه السلام)

نصیب تو و خودش می‌گردد، برادری است که هدفش از رفاقت، تداوم برادری است نه نابودی آن؛ پس این برادری به سود هر دوی شماست؛ زیرا هنگامی که برادری کامل شد زندگی برای هر دو دلپذیر و دوست داشتنی شود و اگر این برادری به ناسازگاری کشد، زندگی هر دو تباه گردد. **برادری** که فقط سودش نصیب تو می‌گردد، برادری است که طمع را از خود دور کرده و شیفته تو گشته؛ و چون شیفته برادری است به دنیا طمع نمی‌دارد؛ پس چنین برادری همیشه برای تو مشکل‌گشا و سودمند است. **برادری** که فقط زیانش نصیب تو گردد، برادر ناست که همیشه منتظر گرفتار شدن توست و با تو یک دل و یک رنگ نیست و بین آشنایان بر تو دروغ می‌بندد و حسودانه بر تو می‌نگرد، پس لعنت خدای واحد بر چنین برادری باد! و اما **برادری** که نه سودش نصیب تو گردد و نه نصیب خودش، آن برادری است که خدا او را پراز حماقت ساخته و او را به کلی از رحمت خود دور کرده است، پس او را مشاهده کنی که خود را بر تو ترجیح دهد و از آن چه نزد توست با تنگ چشمی دنبال آن است»^۱

من از شیعیانم

قَالَ رَجُلٌ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ (عليه السلام): يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَنَا مِنْ شِيعَتِكَ. قَالَ (عليه السلام): أَتَقِي اللَّهَ وَلَا تَدْعِيَنَّ شَيْئًا يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لَكَ: كَذَبْتَ وَخَجَرْتَ فِي دَعْوَاكَ. إِنَّ شِيعَتَنَا مِنْ سَلَمَتٍ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَغُلٍّ وَدَعَلٍ وَلَكِنْ قُلْ: أَنَا مِنْ مُوَالِيكُمْ وَ [مِنْ] مُحِبِّكُمْ؛ «مردی به امام حسین (علیه السلام) عرض کرد: ای فرزند رسول خدا (صلی الله علیه و آله)، من از شیعیان شما می‌م. آن حضرت (علیه السلام) فرمود: از خدا بترس و چیزی را ادعا مکن که خدا بگوید: در ادعای خود دروغ گفتی و گناه کردی؛ زیرا شیعیان ما کسانی‌اند که دل‌هایشان از هر گونه مکر و فریب و کینه پنهان، پاک باشد؛ بلکه بگو: من از دوستداران و علاقمندان شما می‌م»^۲.

۱. تحف العقول، ص ۲۴۷.

۲. مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۰۶.

شیعه و پیرو حقیقی به زبان نیست، بلکه به عمل و کردار صحیح است. و تنها منحصر به کارهای نیک نیست، بلکه باید از کارهای ناشایست و ناپسند نیز دوری کرد.

در این راستا امام صادق (ع) می‌فرماید: لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ قَالَ بِلِسَانِهِ وَخَالَفَنَا فِي أَعْمَالِنَا وَأَثَرِنَا وَلَكِنْ شِيعَتُنَا مَنْ وَافَقَنَا بِلِسَانِهِ وَقَلْبِهِ وَاتَّبَعَ آثَارَنَا وَعَمِلَ بِأَعْمَالِنَا أُولَئِكَ شِيعَتُنَا؛ «کسی که با زبان مدّعی پیروی از ماست و در عمل و نحوه زندگی با ما مخالفت می‌کند، شیعه ما نیست. شیعه ما کسی است که با زبان و دل با ما همراه است و دنبال ما حرکت می‌کند و در عمل از ما پیروی می‌نماید. آنان پیروان راستین ما هستند».^۱

دانشمند کیست؟

امام حسین (ع) در تعریف شخص دانا و دانشمند چنین می‌فرماید: لو أَنَّ الْعَالِمَ كَمَا قَالَ أَحْسَنَ وَأَصَابَ، لَأَوْشَكَ أَنْ يُجْرَى مِنَ الْعُجْبِ، وَإِنَّمَا الْعَالِمُ مَنْ يَكْثُرُ صَوَائِهِ؛ «اگر همه گفته‌های عالم، نیکو و درست بود، ممکن بود که از خودبینی دیوانه شود؛ بلکه همانا عالم، کسی است که گفته‌های درستش فراوان باشد».^۲

همچنین در سخنی شیوا نشانه دانشمند بودن را چنین بیان می‌کنند: مِنْ دَلَائِلِ الْعَالِمِ اتِّبَادُهُ لِحَدِيثِهِ وَعَالُهُ بِحَقَائِقِ فُنُونِ النَّظَرِ؛ «از نشانه‌های دانشمند، نقد کردن گفته خود و آگاهی به حقائق فن‌های مناظره است».^۳

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۴۷.

۲. محاضرات الأدباء، ج ۱، ص ۵۰.

۳. تحف العقول، ص ۲۴۸.

❖ سخنانی از امام حسین علیه السلام

مرگ یعنی خوشبختی

امام حسین علیه السلام می‌فرمایند: إِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا سَعَادَةً وَلَا الْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرْمًا؛ «من مرگ را جز خوشبختی و زندگی با ستمکاران را جز ملامت نمی‌بینم».^۱
به عبارتی دیگر: مرگ سرخ بهتر از زندگی سیاه است.

دین زبانی

امام حسین علیه السلام می‌فرمایند: إِنَّ النَّاسَ عَبِيدُ الدُّنْيَا وَالْدِّينِ لَعُقٌّ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ^۲ يَحُوطُونَهُ مَا دَرَسَتْ مَعَايِشُهُمْ فَإِذَا مُحْضُوا بِالْبَلَاءِ قَلَّ الدِّيَانُ^۳؛ «به راستی مردم دنیاپرستند و دین [فقط] بر سر زبان ایشان است، آن را تا آنجا که دستمایه تأمین زندگی ایشان است بچرخانند و چون به آزمونی گرفتار آیند دینداران [راستین] اندک‌اند»^۳

گاهی اوقات گرفتار این ضرب‌المثل مشهور می‌شویم «تا پول داری رفیقتم، قریون بند کیفیتم». دین و احکام آن را تا زمانی که به مال و ثروت و جاه و مقام ما آسیبی نرساند دوست داریم و سخن از دین داری می‌زنیم. و یا تا زمانی که بتوانیم به وسیله دین کسب رزق و روزی و... داشته باشیم دین‌دار هستیم، اما اگر مقداری روزگار به ما روی خوش نشان ندهد و یا نیاز باشد هزینه‌ی واجبی (خمس، زکات و...) را پرداخت کنیم، از دیانت ما نیز کاسته می‌شود؛ چرا که دین را از روی اخلاص و بصیرت نپذیرفتیم. همانند نامه‌های (فدایت شوم) زیادی که به امام حسین علیه السلام نوشته شد و لکن همین‌که (هوا ابری شد) و جان و مال خود را در خطر دیدند، دست از امام و رهبر خویش برداشتند و وی را تنها گذاشتند.

۱. تحف العقول، ص ۲۴۵.

۲. درباره‌ی نسخه‌ها به جای «لعق علی السنهم»، [لغو علی السنهم. بیهوده‌ای بر زبانشان] آمده است.

۳. تحف العقول، ص ۲۴۵.

خورش سگان

امام حسین (ع) در نگویش غیبت می‌فرماید: لِرَجُلٍ اغْتَابَ عَنْهُ رَجُلًا يَأْ هَذَا كُفَّ عَنِ الْغَيْبَةِ فَإِنَّهَا إِذَا كَلَبَ النَّارَ؛ «به مردی که در حضور او از فردی غیبت می‌کرد فرمود: ای فلان! از غیبت کردن دست بردار که غیبت خورش سگ‌های دوزخ است».^۱

بُودَ غَيْبَتِ خَلْقٍ، مُرْدَارِ خُورْدَن

از این لقمه گن پاک، کام و دهن را^۲ (صائب)
در فقه غیبت را چنین تعریف کرده‌اند: غیبت آن ذکر عیبِ مَسْتُور و پوشیده مؤمن، در غیاب اوست، چه آن عیب را به گفتار بیان کند، یا به رفتار بفهماند، هر چند در اظهار عیب مؤمن قصد اهانت و هتک حیثیت نداشته باشد، و اگر به قصد اهانت، عیب مؤمن را اظهار نماید، دو گناه مرتکب شده است. و مرتکب غیبت باید توبه کند، و بنا بر احتیاط واجب از کسی که غیبت او را کرده، حلیت بطلد، مگر آنکه حلیت طلبیدن موجب مفسده‌ای شود.

در مواردی غیبت جایز است:

۱. متجاهر به فسق، یعنی کسی که آشکارا و علنی گناه می‌کند، که عیب کردن از او در همان گناه جایز است؛
۲. غیبت کردن مظلوم از ظالمی که بر او ظلم کرده، نسبت به آن ظلم؛
۳. در مورد مشورت، که اظهار عیب به قصد نصیحت مشورت کننده، در حدی که نصیحت محقق شود، جایز است؛

۱. همان، ص ۲۴۵.

۲. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَوْ يَحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از بسیاری از گناهان بپرهیزید؛ چرا که بعضی از گناهان گناه است، و هرگز [در کار دیگران] تجسس نکنید، و هیچ کس از شما دیگری را غیبت نکند، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ [به یقین] همه شما از این امر کراهت دارید. تقوای الهی پیشه کنید که خداوند توبه‌پذیر و مهربان است!» (حجرات، ۱۲).

❖ سخنانی از امام حسین (علیه السلام)

۴. غیبت بدعت‌گذار در دین، و کسی که موجب گمراهی مردم می‌شود؛
۵. غیبت برای اظهار فسق شاهد، یعنی اگر کسی که شهادت می‌دهد فاسق است، غیبت او به اظهار فسق او، برای آنکه به شهادت او حقی ضایع نشود، جایز است؛
۶. غیبت کردن از شخصی برای دفع ضرر از جان یا عرض^۱ یا مال آن شخص؛
۷. غیبت کردن از گناه‌کار به قصد بازداشتن او از گناه، در صورتی که به غیر آن، بازداشتن او ممکن نباشد.^۲

کدام عبادت؟

امام حسین (علیه السلام) می‌فرماید: **إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَبَلَكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَهْبَةً فَبَلَكَ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فَبَلَكَ عِبَادَةُ الْأَخْرَارِ وَهِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ**؛ «برخی خدا را به شوق [بهشت] پرستند، این پرستش بازرگانان و سوداگران است، و گروهی خدا را از ترس پرستند، این پرستش بردگان است، و گروهی خدا را از روی سپاس‌گزاری پرستند که این پرستش آزادگان و برترین نوع پرستش است».^۳

عبادت خداوند دارای مراتب است و همگی مورد توجه و عنایت خداست و پروردگار عالم نیز به هر کدام ثواب و حسنه می‌دهد. و لکن آن عبادتی برتر است که از روی سپاس‌گزاری باشد.

معذرت می‌خواهم

امام حسین (علیه السلام) می‌فرماید: **إِيَّاكَ وَمَا تَعْتَزُّرُ مِنْهُ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَلَا يَعْتَذِرُ وَالْمُنَافِقُ كُلُّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَيَعْتَذِرُ**؛ «از آنچه موجب پوزش‌خواهی شود بپرهیز؛ زیرا مؤمن نه بد کند و نه پوزش خواهد و منافق هر روز بد کند و [هر دم] پوزش خواهد».^۴

۱. آبرو.

۲. توضیح المسائل (آیت الله وحید)، ص ۳۶۸. (احکام امر به معروف و نهی از منکر).

۳. تحف العقول، ص ۲۴۵.

۴. همان، ص ۲۴۷.

شایسته است انسان قدرت عذرخواهی کردن و ظرفیت عذرپذیری داشته باشد؛ چرا که هر انسانی ممکن است دچار غفلت و اشتباه شود. و لکن بهتر است کاری که نیاز به پوزش دارد انجام ندهد تا از عزت و وقار شخص نکاهد. اگر گفتار و رفتار آدمی پسندیده و نیکو باشد نیازی به عذرخواهی پیش نمی آید. و لکن کسانی که راه شک و تردید را می پیمایند دچار لغزش های فراوانی می شوند که در نتیجه می بایست از هر کاری معذرت بخواهند. و البته پذیرش عذر نیز از کرامت و بزرگی شخص خبر می دهد و امری پسندیده است؛ چرا که ممکن است روزی هم خودمان دچار لغزش شویم.

اگر پوزش نکو باشد ز کهتر^۱

نکو تر باشد آمرزش ز مهتر^۲ (اسعد گرگانی)

سلام

امام حسین (ع) می فرمایند: لِلْسَّلَامِ سُبْعُونَ حَسَنَةً تَسْعَ وَشْتُونَ لِلْمُبْتَدِئِ وَوَاحِدَةٌ لِلزَّادِ؛ سلام، هفتاد حسنه دارد، شصت و نه حسنه آن برای سلام کننده است و يك حسنه از آن پاسخ دهنده سلام^۳.

سید شهیدان در سخنی دیگر بخیل را چنین تعریف می کنند: الْبَخِيلُ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ؛ «بخیل کسی است که در سلام کردن بخل ورزد»^۴.

همچنین در اهمیت سلام می فرمایند: قَالَ لَهُ [لِلْحُسَيْنِ (ع)] رَجُلٌ ابْتِدَاءً كَيْفَ أَنْتَ عَافَاكَ اللَّهُ فَقَالَ (ع) لَهُ السَّلَامُ قَبْلَ الْكَلَامِ عَافَاكَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ (ع) لَا تَأْذَنُوا لِأَحَدٍ حَتَّى يُسَلِّمَ؛ «مردی در آغاز سخن به امام حسین (ع) گفت: چگونه ای، خدایت عافیت دهد؟! امام (ع) به او فرمود: سلام قبل از کلام است، خدایت عافیت دهد! سپس فرمود: به کسی اجازه [سخن گفتن] ندهید تا آنکه سلام دهد»^۵.

۱. کوچک تر.

۲. بزرگ تر.

۳. تحف العقول، ص ۲۴۷.

۴. همان، ص ۲۴۸.

۵. همان، ص ۲۴۶.

❖ سخنانی از امام حسین (ع)

چند احکام «سلام»

۱. سلام کردن مستحب است و در اخبار سفارش شده است که سواره به پیاده و ایستاده به نشسته و کوچک تر به بزرگ تر سلام کند. و جواب سلام واجب است؛
۲. در غیر نماز، مستحب است جواب سلام را بهتر از سلام بگوید، مثلاً اگر کسی گفت «سلام علیکم» در جواب بگوید «سلام علیکم و رحمة الله»؛
۳. اگر دو نفر با هم به یکدیگر سلام کنند، بنابر احیاط باید هر یک جواب سلام دیگری را بدهد؛
۴. اگر کسی به عده ای سلام کند، جواب سلام او بر همه آنان واجب است، ولی اگر یکی از آنها جواب دهد کافی است؛
۵. در حال نماز، انسان نباید به دیگری سلام کند و اگر دیگری به او سلام کند، باید همان طور که او سلام کرده جواب دهد، مثلاً اگر گفته «سلام علیکم» در جواب بگوید «سلام علیکم».^۱

موعظه بادو حرف

كَتَبَ رَجُلٌ إِلَى الْحُسَيْنِ (ع) عَظْمِي بِحَرْفَيْنِ^۲ فَكَتَبَ إِلَيْهِ مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَانَتْ أَفْوَتْ لِمَا يَرْجُو وَأَسْرَعَ لِمَا يَخْذَرُ؛ «مردی به امام حسین (ع) نوشت مرا با دو حرف پند بده. امام (ع) در پاسخ نوشت: هر که با گناه کردن چیزی را به دست آورد، به آنچه امید بسته به سرعت از دست برود و از آنچه گریزان است در چنگ او گرفتار آید».^۳

گاهی افرادی قصد دارند از راه گناه و نافرمانی به هدفشان برسند در حالی که به ضد آن گرفتار می شوند و به هدفشان نمی رسد. و گاهی هم به مقصد می رسد و لکن مقصدی که فقط سراب است و دوام و آرامشی در پی نخواهد داشت.

۱. توضیح بیشتر در توضیح المسائل، بخش مبطلات نماز.

۲. «بحرفین» أي بجملتین وما ذکره (ع) مع العطف فی حکم جملتین، و یحتمل أن یکون الحرفان کنایة عن الاختصار فی الکلام؛ منظور از «دو حرف» دوجمله است که امام (ع) با حرف عطف «و» بیان کرده اند و یا کنایه از کوتاه بودن کلام و پند و اندرز است (مرآة العقول، ج ۱۱، ص ۶۹).

۳. الکافی، ج ۲، ص ۳۷۳.

فردی که برای پست و مقام و یا کسب رزق و روزی به هر کار اشتباهی چنگ می‌زند تا به آن برسد، بالاخره روزی همین مقام و ثروتش زندگی او را به ناآرامی، تباهی و گرفتاری تبدیل می‌کند.

کلید مدارا

امام حسین (ع) می‌فرمایند: مَنْ أَعْجَمَ عَنِ الرَّأْيِ وَعَيَّثَ بِهِ الْحَيْلَ كَانَ الرَّفْقُ مِفْتَاحَهُ؛ «هر کس در کاری ماند و از چاره‌جویی درماند، مدارا کلید [کار] اوست»^۱ به شیرین‌زبانی و لطف و خوشی

توانی که پیلی به مویی کشی (سعدی)
گاهی اوقات مسائلی برای انسان پیش می‌آید که منشأ بیرونی دارند و آدمی توان حل آن را به سادگی ندارد. و هر آنچه که شخص در برطرف کردن آن مسائل تلاش کند به غم و غصه خود می‌افزاید. از این رو شایسته است با مسائل کنار بیایید و با کلید مدارا و نرم‌خویی و صبر، قفل مشکلات را باز کند.

قناعت و سلامتی

امام حسین (ع) می‌فرمایند: التُّنُوعُ رَاحَةُ الْأَبْدَانِ؛ قناعت، [مابه] آسودگی بدن هاست»^۲.

عزت ز قناعت است و خواری ز طمع

با عزت خود بساز و خواری مَطلب^۳
بین قناعت و آسایش رابطه‌ای مستقیم و تنگاتنگ است. افرادی که به حد خود قانع هستند و «پای خود را از گلیم خویش درازتر نمی‌کنند» از آرامش روحی و جسمی ویژه‌ای برخوردارند. در مقابل کسانی که به زندگی خود قانع نباشند دائم اضطراب و دلواپسی دارند و همیشه از روزگار نالان هستند و غافل از آنکه آسایش و راحتی جسم و روح در قناعت است.

۱. اعلام الدین، ص ۲۹۸.

۲. نزهة الناظر و تنبيه الخاطر، ص ۸۸، ح ۲۸.

۳. دوازده هزار ضرب المثل فارسی، ص ۷۱۸.

احكام زيارت

احکام زیارت

۱. آیا با غسل زیارت حرم پیامبر ﷺ و ائمه علیهم السلام می توان نماز خواند؟

آیات عظام امام ﷺ، بهجت، خامنه‌ای، صافی و فاضل: خیر، تنها با غسل جنابت می توان نماز خواند؛ ولی با غسل های دیگر مانند غسل زیارت باید وضو هم گرفت. آیت الله مکارم: با همه غسل های واجب و مستحب معتبر^۱ می توان نماز خواند و گرفتن وضو واجب نیست. اما احتیاط مستحب آن است که در غیر غسل جنابت (مانند غسل زیارت) وضو هم بگیرد.

آیات عظام تبریزی، سیستانی، نوری، وحید: با همه غسل های واجب و مستحب معتبر. غیر از غسل استحاضه متوسط. می توان نماز خواند؛ اگرچه احتیاط مستحب^۲ آن است که در غیر غسل جنابت، (مانند غسل زیارت) وضو هم بگیرد.

۲. نماز زیارت را به چه نیت بخوانیم؟

پس از زیارت پیامبر ﷺ و امامان علیهم السلام و حضرت ابوالفضل، مستحب است

۱. غسل های مستحب معتبر مانند: غسل جمعه، شب های قدر، عید فطر و قربان، إحرام، دخول حرم و مکه، دخول مدینه و مسجد النبی ﷺ، زیارت سیدالشهداء علیهم السلام.

۲. در احتیاط واجب، مقلد بین عمل به احتیاط مرجع خود و رجوع به نظر مرجعی دیگر، اختیار دارد؛ اما در احتیاط مستحب، مقلد، بین عمل به احتیاط مستحب و فتوای همراه آن، اختیار دارد. کلمات «اقرب و اقوی» به معنای فتوا است که مقلد در آن حق رجوع به مجتهد دیگر را ندارد، بلکه باید به رأی همان مجتهد عمل نماید.

دو رکعت به نیت «نماز زیارت» خوانده شود؛ یعنی نیت کنیم «نماز زیارت فلان امام می خوانم "قربة الى الله"». اما برای سایر امام زادگان می توان دو رکعت نماز مستحبی به نیت «قربة الى الله» خوانده شود و ثواب آن را به روح آن بزرگان هدیه کرد.^۱

۳. اگر خواسته باشیم به نیابت از دیگران زیارت و نماز زیارت بخوانیم چگونه

باید نیت کنیم؟

زیارت و نمازهای مستحبی و نماز زیارت را می توان به نیابت از یک یا چندین نفر زنده و مرده خواند.

یعنی نیت کنیم: «نماز زیارت می خوانیم به نیابت از کسانی که در نظر دارم "قربة الى الله"» که در صورت نیابت، لازم است افراد معین باشند و می توانیم پس از اینکه زیارت و نماز زیارت را خواندیم ثواب آن را هدیه کنیم به تمام کسانی که در نظر داریم و در این صورت می تواند افراد نامحدود باشد.^۲

۴. تصرف در اموال حرم مثل نوشتن بر روی کتاب ها و دیوارهای حرم های

مطهر چه حکمی دارد؟

استفاده از وسائل و اموالی که وقف حرم های مطهر شده اند. باید در همان جهت وقف باشد و هر گونه تصرفی که در جهت وقف نباشد، مانند نوشتن در کتاب های حرم (که برای خواندن دعا و مناجات وقف شده) جایز نیست.

نکته: خواب حجت شرعی نیست و مطالبی که بعضی از افراد در پشت کتاب های حرم می نویسند که هر شخصی این مطلب را خواند باید در چند کتاب بنویسد، اگر ننویسد بلا و مصیبتی خواهد دید. این نوشته ها جعلی و بی اساس است و اعتباری ندارد و نباید به آنها توجه کرد و همچنین عمل به آن لازم نیست.^۳

۱. عروة الوثقی، ج ۱، فصل فی صلاة الاستیجار (به نقل از آداب و احکام زیارت، ص ۱۲۱).

۲. توضیح المسائل مراجع، مسئله ۱۵۳۴. ۱۵۳۶.

۳. پرسش و پاسخ های دانشجویی آداب و احکام زیارت، ص ۱۲۸.

❖ احکام زیارت

۵. استفاده کردن از برق حرم‌های مطهر برای شارژ کردن موبایل و تبلت چه حکمی دارد؟

برق اگر مختص مسجد و حرم‌های مطهر است، استفاده از آن اشکال دارد. اما اگر برای زائران و نمازگزاران گذاشته شده که مثلاً تلفن همراه خود را شارژ نمایند، استفاده از آن در حد معمول اشکال ندارد.

۶. خوابیدن در مساجد و حرم‌های مطهر چه حکمی دارد؟

خوابیدن در مسجد اگر انسان ناچار باشد، مکروه است. همچنین خوابیدن در آن قسمت از حرم‌های مطهر که مسجد است همین حکم را دارد. ولی خوابیدن در جاهایی از حرم که مسجد نیست، اشکال ندارد. ولی بهتر است از خوابیدن در کنار مضجع شریف پرهیز شود.

۷. در بعضی از حرم‌های مطهر برای زائرین پلاستیکی گذاشته می‌شود تا کفش خود را در آن بگذارند و به زیارت بروند، آیا می‌توان این پلاستیک را با خود از حرم بیرون برد و از آن استفاده کرد؟

استفاده از وسائل که وقف حرم شده است یا از درآمد‌های حرم برای استفاده زائرین در حرم خریده شده، باید در همان جهت و در حرم استفاده شود و بیرون بردن آنها از حرم‌های مطهر جایز نیست.

۸. اگر مُهر حرمی را اشتباه با خود بیاوریم، آیا می‌توان آن را به حرم دیگر برد و آنجا از آن استفاده کرد؟

اگر می‌داند برای خصوص آن حرم وقف شده باشد باید به آنجا برگرداند و در صورت شک نیز حکم همین است، اما اگر وقف آن حرم نباشد بلکه برای نماز خواندن وقف شده مشکلی ندارد.

نکته: برای برگرداندن لازم نیست خود شخص آن را برگرداند بلکه می‌تواند آن را به وسیله مسافر یا پست برگرداند.

۹. در صورتی که وسایل حرم‌های مطهر را اشتباهی آورده باشیم. آیا اجازه داریم از آنها استفاده کنیم؟ وظیفه ما نسبت به آنها چیست؟
اگر وسایل وقف حرم‌های مطهر باشد، خارج کردن وسایل حرم‌های مطهر و استفاده در غیر وقف جایز نیست و باید آنها را برگرداند.

۱۰. حکم رفتن زن حائض (پریود) به حرم امامان (علیهم السلام) چیست؟
عبور از حرم مطهر امام معصوم برای زن حائض اشکال ندارد؛ ولی بنابر احتیاط واجب نباید در آنجا توقف کند.
آیت الله بهجت: جایز نیست زن حائض به حرم امام معصوم وارد شود (هر چند از یک در وارد و از در دیگر خارج شود).
آیت الله صافی: احتیاط واجب آن است که زن حائض به حرم امام معصوم وارد نشود (هر چند از یک در وارد و از در دیگر خارج شود).
آیت الله وحید: توقف در حرم امام معصوم برای زن حائض جایز نیست و احتیاط واجب آن است که از یک در وارد و از در دیگر خارج شود.
نکته: مقصود از حرم امام (علیه السلام) که توقف زن حائض در آنجا ممنوع است، همان محدوده‌ای است که ضریح امام (علیه السلام) در آنجا قرار دارد. بنابراین حیاط و صحن و رواق‌های اطراف حرم را شامل نمی‌شود.^۱

۱۱. استخاره در چه مواردی است و آیا عمل مطابق آن واجب است؟
آیت الله سیستانی: جای استخاره مواقع تحریر است که انسان راهی برای تشخیص مصلحت نداشته باشد و عمل به آن واجب نیست.
آیت الله مکارم: استخاره در مواردی است که انسان با تفکر و مشورت به نتیجه‌ای نمی‌رسد که در این موارد استخاره می‌کند و عمل بر طبق آن واجب نیست، ولی بی‌جهت نباید مخالفت کند.

۱. احکام و آداب زیارت، ص ۱۳۶.

۲. مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ج ۴، ص ۱۶۱.

❖ احکام زیارت

۱۲. در مساجد یا اماکن عمومی کفش‌ها جابجا می‌شود، استفاده از کفش به جا مانده چه حکمی دارد؟^۱

آیت‌الله خامنه‌ای: در فرض سؤال اگر علم به رضایت صاحب کفش و یا علم به اینکه کفش به جا مانده از کسی که کفش گم شده را برده است باشد، استفاده اشکال ندارد.

آیت‌الله مکارم: در صورتی که یقین به رضایت صاحبان آنها داشته باشید اشکال ندارد، در غیر این صورت اگر کفشی را که برده‌اند قیمتش مساوی یا بیشتر از کفشی باشد که به جا گذارده‌اند، می‌توان به عنوان تقاص برداشت و اگر کفش به جا مانده قیمتش بیشتر باشد باید معادل مقدار اضافی را به شخص فقیری پرداخت کرد.

۱۳. اگر در مسافرت نیاز به غسل شود و دسترسی به آب نباشد، تکلیف نماز چیست؟

اگر وقت نماز تا رسیدن به مقصد تمام نمی‌شود باید صبر کند و در غیر این صورت، اگر در بین راه دسترسی به آب نداشته باشد باید به جای غسل، تیمم کند و بعد از آب‌کشی محل نجس بدن و تعویض لباس نجس، نماز بخواند و اگر با بدن و لباس نجس نماز خواند، باید اعاده یا قضا کند.

۱۴. سجده در برابر حرم ائمه علیهم‌السلام چه حکمی دارد؟

آیت‌الله خامنه‌ای: سجده کردن در برابر حرم ائمه علیهم‌السلام، اگر به نیت شکرگزاری باشد اشکال ندارد و اگر به قصد خضوع در برابر آن ذوات مقدسه باشد، حرام است.

آیت‌الله مکارم: جایز نیست.

آیت‌الله سیستانی: به عنوان سجده شکر مانعی ندارد.

۱. همان، ج ۳، ص ۱۴۰.

۱۵. آیا تکیه‌ها و حسینی‌ها حکم مسجد دارند؟

خیر، تکیه‌ها و حسینی‌ها حکم مسجد ندارند.

۱۶. در دعای کمیل آیه «أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ»^۱

و در دعای ندبه «فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى»^۲ وجود دارد این آیه از سوره‌ای است که سجده واجب دارد آیا زن حائض می‌تواند این فراز دعای کمیل را بخواند؟

آیات عظام امام (ع)، بهجت، فاضل و نوری: خواندن دعای کمیل و ندبه برای زن حائض اشکال ندارد، ولی باید آیات یاد شده را بر زبان جاری نکند. آیات عظام تبریزی، خامنه‌ای، سیستانی، صافی و مکارم: خواندن دعای کمیل و ندبه و نیز آیات یاد شده و غیر آیات سوره‌های سجده‌دار برای زن حائض اشکال ندارد؛ بلکه فقط خواندن آیه سجده‌دار برای حائض حرام است. آیت‌الله وحید: خواند دعای کمیل برای زن حائض اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط واجب آیات یاد شده را بر زبان جاری نکند.

نکته: آیه یاد شده آیه ۱۸ از سوره سجده است و آیه‌ای که سجده دارد، آیه ۱۵ از این سوره است.

۱۷. از آیت‌الله بهجت سؤال شد، گفته می‌شود هر کس در سفر اول زیارت

حضرت رضا (ع) حاجتی داشته باشد، حضرت آن حاجت را برآورده می‌کند. آیا این درست است؟

ایشان فرمود: چنین معروف است، ولی در هر سفر، بلکه در همه جا و همیشه، آن حضرت حوایج را برآورده می‌کند، بلکه امام زاده‌ها نیز شفرهای رحمتند و چه بسا نسخه شفابخش دردهای ظاهری و باطنی ما در دست یکی از آنهاست.^۳

۱. سجده، ۱۸.

۲. نجم، ۹.

۳. ۶۰۰ نکته از محضر بهجت، ج ۲، ص ۲۷۷.

❖ احکام زیارت

۱۸. اگر دستمان به ضریح نرسد، آیا زیارتمان قبول است؟
مهم، حضور خالصانه زائر است و رساندن دست، تنها یکی از آداب زیارت است، نه دلیل قبولی زیارت.^۱

۱۹. آیا پولی که جهت زیارت و مسافرت کنار گذاشته می شود خمس دارد؟
اگر قبل از پایان سال مصرف شود خمس ندارد، اما اگر با این پول سال دیگر به زیارت برود خمس دارد.^۲

۲۰. نجس کردن حرم ائمه علیهم السلام حرام و تطهیر جایی که نجس شده است واجب است.^۳

۲۱. در حال نماز، سجده بر تربت امام حسین علیه السلام مستحب است و سبب افزایش ثواب نماز می شود. و خوردن هر نوع خاک حرام است به جز تربت حسینی که خوردن اندکی از آن به نیت شفا گرفتن جایز است.^۴

هزاران درود و هزاران سلام
ز ما بر محمد علیه السلام (اسدی طوسی)

۱. آداب و احکام زیارت، ص ۸۶.

۲. توضیح المسائل مراجع، م ۱۷۵۲.

۳. همان، م ۹۰۴.

۴. همان، م ۱۰۸۳ و ۲۶۲۸.

کتابنامه

کتاب‌نامه

- آقا قاضی، سیدعلی، کیمیای وصل، سیری در معارف زیارت عاشورا، تراث، تهران، ۱۳۹۴.
- اکبری، محمود، آداب و احکام زیارت، فتیان، قم، ۱۳۹۶.
- بهمانی، علی‌رضا، فلسفه و آداب زیارت اربعین، تمدن نوین، قم، ۱۳۹۷.
- پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی (آداب و احکام زیارت)، گروه اخلاق و عرفان، دفتر نشر معارف، قم، ۱۳۹۴.
- توضیح المسائل مراجع، دفتر انتشارات اسلامی، قم، ۱۳۷۸.
- حیدری ابهری، غلامرضا، زیارت عاشورا در نگاهی دیگر، نشر جمال، قم، ۱۳۸۷.
- فتاح، سیدحمید، شرحی نوین بر زیارت عاشورا، انتشارات میرفتاح، قم، ۱۳۸۹.
- محمدی ری شهری، محمد، دانشنامه امام حسین علیه السلام، مترجم: عبدالهادی مسعودی، دارالحديث، قم، ۱۳۸۸.
- محمودی، سیدمحسن، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، قم، ۱۳۸۱.
- مصباح یزدی، محمدتقی، سجاده‌های سلوک، شرح مناجات‌های حضرت سجاد علیه السلام، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته الله، قم، ۱۳۹۰.
- مکارم شیرازی، ناصر، پرتوی از زیارت جامعه کبیره، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۲.